

De basis op orde en meedoen

Naar een participerend Utrechts armoedebeleid 2012 – 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Uitgangspunten en missie	3
2. Armoedebestrijding: een gemeentebrede taak	5
2.1. Aanleiding	
2.2. Armoedebestrijding: multidisciplinaire aanpak	
2.3. Wetgeving en ontwikkelingen	
2.4. Financieel kader	
3. Definitie en doelgroep	13
3.1 Wat is armoede	
3.2. Wie zijn er arm?	
3.3. Doelgroep	
4. Armoedebestrijding: de basis op orde en meedoen!	16
4.1. Wat willen we bereiken?	
4.2. De basis op orde: inkomensondersteuning vaste lasten en bijzondere kosten	
4.3. Meedoen! U-pas en participatieregelingen voor kinderen	
4.4. Wederkerigheid en meedoen	
4.5. Resultaten en ambitie	
4.6. Samenvatting van de (gewijzigde) armoederegelingen	
5. Schuldhulpverlening	29
5.1. Inleiding	
5.2. Wat willen we bereiken?	
5.3. Uitgangspunten Utrechtse schuldhulpverlening	
5.4. Utrechtse aanpak	
5.5. Speerpunten 2012–2015	
6. Meerjarig financieel beeld	38
6.1. Totaaloverzicht van financiële wijzigingen	
6.2. Meerjarenbegroting	
6.3. Indicatoren	
Bijlagen	
A. Financiële bijlage	41
B. Terugblik 'Meedoen Extra 2007–2010'	43

Hoofdstuk 1 Uitgangspunten en missie

Terugblik

De afgelopen periode 2007–2010 is met de beleidsnota 'Meedoen Extra! in Utrecht een stevige basis gelegd voor het huidige Utrechtse armoedebeleid. Het aanbod van de U-pas is versterkt, veel kinderen maken gebruik van sportregelingen, de toegang en kwaliteit van de schuldhulpverlening is verbeterd en het gebruik van de voorzieningen is flink toegenomen. Mooie resultaten waarmee Utrechters die dat nodig hadden het beter is gelukt om mee te doen in onze samenleving.

Visie en missie

Het college zet zich ervoor in om deze basis met kracht voort te zetten. Iedereen moet de kans krijgen om te participeren, om mee te doen. De visie en uitgangspunten in deze nota sluiten naadloos aan bij de brede visie die wij hebben neergelegd voor Utrechters in een kwetsbare positie: 'op eigen kracht en meedoen naar vermogen'. Meer dan tevoren zijn de Utrechters zelf aan zet. Het nieuwe armoedebeleid is er op gericht dat de bewoner zijn of haar toekomst in eigen handen kan nemen en zich kan ontwikkelen. Het voorkomen en bestrijden van armoede zorgt ervoor dat Utrechters volwaardig kunnen meedoen. Voorop staat dat we uitgaan van de 'eigen kracht' van Utrechters. Werk en participatie staan centraal, zaken die dat in de weg staan willen we samen met de mensen aanpakken. Daarbij kijken we eerst wat iemand zelf (nog) kan en wat zijn sociaal netwerk kan betekenen. Daarna pas wordt er gekeken wat er verder nog voor ondersteuning nodig is. Niet het aanbod is het uitgangspunt, maar de vraag van de Utrechters en wat er nodig is om te kunnen participeren.

Urechters zijn zelf aan zet, maar daar waar dat (al dan niet tijdelijk) nodig is kan de Utrechter op ons rekenen. In navolging van het Utrechtse Collegeprogramma "*Groen, open en sociaal*" krijgt iedereen de kans om deel te nemen aan de samenleving. Daar waar mensen (tijdelijk) afhankelijk zijn van een uitkerende instantie, moeten zij voldoende middelen kunnen krijgen om in hun levensonderhoud te voorzien en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Kinderen, werkende armen en mensen met schulden hebben onze bijzondere aandacht.

MISSIE
PARTICIPEREND ARMOEDEBELEID: ALLE UTRECHTERS DOEN MEE !

In Utrecht streven we ernaar dat Utrechters werken of participeren naar vermogen en voldoende middelen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien. Daarom bevorderen we onder meer de werkgelegenheid, begeleiden en faciliteren we werkzoekenden, organiseren we betaald werk voor mensen met een arbeidshandicap en verstrekken we rechtmatig bijstandsuitkeringen. Met de uitvoering van de WMO worden psychische en fysieke belemmeringen weggenomen en ondersteunen we mensen die dat (tijdelijk) nodig hebben.

Insteek van het nieuwe armoedebeleid is het waar mogelijk voortzetten van de bestaande regelingen, daarbinnen zetten we in op het verbeteren en versterken van de regelingen met aandacht voor tegengaan bureaucratie en vergroten effectiviteit. Tegelijkertijd hebben we te maken met diverse (rijks)ontwikkelingen (zie hoofdstuk 2) die dwingen tot het aanpassen van regelingen. Zo is het gemeenten niet langer toegestaan om inkomensondersteuning te bieden aan groepen met een inkomen boven 110% van het sociaal minimum¹. De inkomensgrens van 125% die Utrecht hanteert voor

¹ Het sociaal minimum is gelijk aan AOW of bijstand plus kinderbijslag, kindgebonden budget en zorgtoeslag (voor zover van toepassing), maar exclusief huurtoeslag en kinderopvangtoeslag.

het armoedebeleid is daarmee niet langer te handhaven. Bovenal maken teruglopende budgetten en tegelijkertijd een groei van het aantal mensen dat een beroep doet op onze regelingen, dat regelingen opnieuw kritisch tegen het licht zijn gehouden.

Doelstelling: de basis op orde en meedoen!

Met de beperkte budgetten, het inperken van de gemeentelijke vrijheid vanuit het rijk én vanuit de Utrechtse visie op mensen in een kwetsbare positie², kiest Utrecht in het nieuwe armoedebeleid ervoor de focus te leggen op de randvoorwaarden. We zetten het beperktere budget zo in dat alle Utrechters zo veel mogelijk kunnen participeren. We focussen op regelingen die bijdragen aan een solide basis en het beter mee kunnen doen. Het meedoen van kinderen en de inzet op schuldhelpverlening heeft daarbinnen de prioriteit.

a) De basis op orde

- Vaste lasten: inkomensondersteuning voor Utrechters met een laag inkomen bij de kosten voor vaste lasten, zoals ziektekosten en woonlasten (hoofdstuk 4.2.)
- Bijzondere kosten: het bieden van een aanvulling op het sociaal minimum voor Utrechters die langdurig op het sociaal minimum leven, die bijzondere kosten moeten maken en/of Utrechters die tijdelijk tussen wal en schip raken (hoofdstuk 4.2.)

b) Meedoen!

- Meedoen: toegang tot activiteiten die bijdragen aan participatie zoals sport- en cultuuractiviteiten (hoofdstuk 4.3.)
- kindregelingen (hoofdstuk 4.3.)
- Schuldhelpverlening: wegnemen van financiële belemmeringen om te participeren en het voorkomen van maatschappelijke uitval. Door het bieden van schuldhelpverlening wordt de duurzame (financiële en sociale) zelfredzaamheid en participatie van de burgers vergroot (hoofdstuk 5)

Samenwerking

We bundelen de krachten van Utrechters, maatschappelijke organisaties en initiatieven uit de stad zodat waar nodig er aanvullende ondersteuning is om mee te kunnen doen. Ons beleid is klantgericht, effectief en niet bureaucratisch. De eigen kracht van de Utrechter staat centraal, het bereik van onze regelingen is hoog. Voor wie recht op voorzieningen heeft is het beleid ruimhartig en sociaal, we gaan uit van vertrouwen. Misbruik van dit vertrouwen door oneigenlijk gebruik pakken we stevig aan³. Ons beleid draagt wederkerigheid uit. De ondersteuning van de gemeente is tijdelijk en de Utrechters zijn zelf verantwoordelijk. We verwachten actief burgerschap. De Utrechters op hun beurt mogen van ons verwachten dat we tijdig adequate ondersteuning bieden als dat echt nodig is.

Utrecht kan dit niet alleen verwezenlijken en heeft daarbij de inzet van de bewoners, instellingen en particulier initiatieven hard nodig. Veel vrijwilligers en organisaties zetten zich al in voor Utrechters in armoede. We intensiveren de samenwerking met partners in de stad. Utrecht wil actief deelnemen in de Utrechtse armoedecoalitie. Het beleid wordt gedragen door en regelmatig getoetst bij de doelgroep, cliëntvertegenwoordigers en gemeentelijke ketenpartners. Vanuit het armoedebeleid worden verbindingen gezocht met andere gemeentelijke beleidsterreinen in het sociale domein. Het gemeentelijk netwerk van betrokkenen bij het armoedebeleid wordt vergroot en verstevigd door onder meer het betrekken van betrokkenen uit onderwijs, woningcorporaties, (sport)verenigingen, religieuze organisaties, welzijns- en zorginstellingen.

² Doorbraakdossier Sociaal Kwetsbaren

³ Integraal handhavingsprogramma, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, 2011–2014

Hoofdstuk 2 Armoedebestrijding: een gemeentebrede taak

2.1. Aanleiding

In 2007 is 'Meedoen Extra! in Utrecht' verschenen, het meerjarenbeleidsplan 2007–2010. De nadruk werd gelegd op het versterken van het aanbod van de U-pas, het verbeteren van de schuldhelpverlening en het bevorderen van het gebruik van de voorzieningen. De afgelopen jaren is het aanbod van de U-pas uitgebreid (waaronder het gratis sporten van kinderen), de inkomensgrens verhoogd naar 125%, het bereik sterk toegenomen en de schuldhelpverlening verder geprofessionaliseerd. Het aflopen van 'Meedoen Extra!' is een directe aanleiding voor het verschijnen van de nieuwe armoedenota. Bovendien noodzaken verschillende ontwikkelingen tot een herbezinning op onderdelen van ons beleid.

Het nieuwe kabinet heeft bij het aantreden verschillende maatregelen aangekondigd die effect hebben op het gemeentelijke armoedebeleid. Omdat pas in het najaar van 2011 duidelijk zou worden welke vorm en impact deze wijzigingen hebben op ons beleid, is besloten de armoedenota uit te stellen naar het voorjaar 2012.

Belang armoedebestrijding, maar financiën staan onder druk

Armoede is van alle tijden, de urgentie om armoede te bestrijden ook. Na een periode waarin het aantal mensen met een laag inkomen gestaag afnam is er recent weer een toename te zien. De aanhoudende onzekere economische situatie waarin Nederland zich bevindt heeft gevolgen voor grote groepen Nederlanders. De arbeidsmarkt wordt krappere, de woningmarkt stagneert, rijksbezuinigingen leiden tot versoberingen in onder meer de publieke sectoren, de zorg en het onderwijs. De koopkracht van mensen komt verder onder druk te staan. Het aantal mensen met een laag inkomen neemt toe. Ook het aantal mensen met problematische schulden stijgt. Waar de noodzaak om armoede te bestrijden toeneemt, nemen tegelijkertijd de budgetten van decentrale overheden om hun taken uit te voeren af. Binnen het specifieke armoedebeleid wordt daarom de keuze gemaakt om te focussen. De focus ligt op het bieden van een solide basis, dat bijdraagt aan betere participatiemogelijkheden voor de Utrechters.

In het armoedebeleid staat voorop dat er nadrukkelijk eerst gekeken wordt naar de eigen kracht van de Utrechter. Wat kan iemand zelf (nog) en wat kan zijn sociaal netwerk betekenen. Daarna pas wordt er gekeken wat er verder nog voor ondersteuning nodig is.

Bij de invulling van deze armoedenota hebben we te maken met drie autonome ontwikkelingen::

- de middelen staan sterk onder druk. Het rijk legt de gemeente een taakstelling op voor de normering van het gemeentelijke inkomensbeleid naar 110% en op de schuldhelpverlening.
- de schuldhelpverlening staat nog meer onder druk. Naast de taakstelling vanuit het rijk moet de financiering van schuldhelpverlening uit het participatiebudget afgebouwd worden. Resumé: minder middelen, maar tegelijkertijd een te verwachten toename van het beroep op schuldhelpverlening.
- extra nadruk vanuit het rijk om de individuele bijzondere bijstand te beschouwen als laatste vangnet

In paragraaf 2.4. wordt het financiële kader verder toegelicht. Utrecht heeft een goed armoedebeleid. We zetten ons ervoor in om dit met kracht voort te zetten. De druk op middelen maakt wel dat nieuwe regelingen of extra uitgaven niet voor de hand liggen en aanpassingen integraal worden afgewogen binnen het geheel aan beschikbaar budget voor armoede en schuldhelpverlening.

Voor er in hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de definitie en achtergrond van armoede en in hoofdstuk 4 en 5 op de concrete regelingen, wordt eerst kort stilgestaan bij het begrip armoede in een breder perspectief en de context waarbinnen de maatregelen plaatsvinden.

2.2. Armoedebestrijding: multidisciplinaire aanpak

Armoede is meer dan een financieel probleem. Armoede is een complex probleem dat onder meer samenhangt met opleidingsniveau, economische zelfstandigheid en gezondheid. Het gaat om het niet op een volwaardige manier kunnen deelnemen aan de samenleving en geen of ongelijke toegang hebben tot belangrijke voorzieningen. Het bestrijden van armoede vergt daarom een multidisciplinaire aanpak. Voorop staat het voorkomen en verminderen van armoede en het vergroten van de zelfredzaamheid. Werk is nog altijd een van de belangrijkste manieren om armoede te voorkomen, toegang tot goed (taal)onderwijs en het bieden van (gezondheid)zorg verkleinen de kans op armoede. Het gemeentelijk armoedebeleid staat daarmee niet op zichzelf, maar heeft nauwe raakvlakken met andere taken en beleidsterreinen van de gemeenten: het arbeidsmarktbeleid, re-integratiebeleid, het onderwijsbeleid, maar ook het gezondheidsbeleid en de WMO. Doelen zijn het zoveel mogelijk actief meedoen in de samenleving, zoveel mogelijk participeren op de arbeidsmarkt zodat mensen financieel zelfstandig zijn⁴. Utrecht wil een gezonde stad zijn waarin inwoners zich gezond voelen, gezond zijn en blijven⁵. Wij willen in Utrecht optimale kansen voor iedere leerling om zich te ontwikkelen en te ontplooiën naar zijn talenten⁶. We scheppen voorwaarden om inwoners met beperkingen te ondersteunen, zodat zij kunnen meedoen in de samenleving⁷.

Totstandkoming armoedenota

Om het bestaande beleid en (nieuwe) uitgangspunten te toetsen en nieuwe ideeën op te doen zijn in begin 2011 vier verkennende bijeenkomsten georganiseerd met betrokkenen in de stad: met uitvoerders, vrijwilligers van de voedselbank, met ketenpartners en deelnemers van de Utrechtse armoedecoalitie. Uiteindelijk mondden deze verkennende bijeenkomsten uit tot een stedelijke armoedebijeenkomst op 18 april 2011. Het doel van deze bijeenkomst was om uitgangspunten te toetsen en nieuwe ideeën op te halen. De focus lag op het verbeteren van het armoedebeleid, efficiënter omgaan met ons budget: meer mensen bereiken, meer doen. Over het antwoord op de vraag 'of er ook wat minder kon' was geen eensgezindheid, een aantal ideeën zijn geopperd zoals meer uitgaan van tweedehands artikelen bij het verstrekken van bijzondere bijstand voor woninginrichting en het instellen van een vermogensgrens bij het verstrekken van een U-pas. Consensus was er om prioriteit te geven aan participatiemogelijkheden voor kinderen, meer gebruik te maken van vrijwilligers in de schuldhulpverlening en het belang van een financiële basis voor mensen met een laag inkomen.

Ondanks de gemeentelijke inzet op werk, onderwijs en zorg zijn er Utrechters die leven van een laag inkomen of balanceren op de rand van het sociaal minimum. Werk is niet altijd de enige oplossing, getuige een groeiend aantal werkende armen. Tijdelijke contracten in een steeds flexibelere arbeidsmarkt en onvolledige banen maken dat ook met werk economische zelfstandigheid geen vanzelfsprekendheid is. Bovendien kunnen arbeidsongeschiktheid, geestelijke- of fysiek slechte gezondheid, maar ook leeftijd de toegang tot arbeid (tijdelijk) bemoeilijken. Naast een algemeen

⁴ Werken aan de toekomst, Utrechtse visie op participatie, 2010

⁵ Duurzaam Gezond! Nota Volksgezondheid 2011–2014

⁶ Meer kansen voor Utrechts talent, de Utrechtse onderwijsagenda 2010–2014

⁷ Beleidsvisie Prestatieveld 6, Wet Maatschappelijke Ondersteuning, 2011

preventief gemeentelijk beleid is daarom gericht armoedebelaid nodig. Deze meerjarennota armoede heeft betrekking op dit specifieke armoedebelaid voor de komende 4 jaar. Het gaat dan om ondersteuning van die groepen Utrechters die (tijdelijk) een laag inkomen hebben, zowel financiële ondersteuning als ondersteuning op het terrein van participatie. Hieronder valt ook schuldhelpverlening. Immers, problematische schulden zijn een belangrijke oorzaak van armoede en belemmeren de participatie. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gehanteerde definities.

2.3. Wetgeving en ontwikkelingen

Deze paragraaf beschrijft naast de van toepassing zijnde wetgeving, de relevante landelijke- en gemeentelijke ontwikkelingen.

Wetgeving

Wet werk en bijstand (WWB)

Gemeenten hebben met de Wet werk en bijstand (WWB) de wettelijke taak om te zorgen voor mensen, die niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van bestaan te voorzien. In de WWB wordt een sterk accent op (uitstroom naar) werk gelegd. Werk gaat boven inkomen. Alle onderdelen van de wet zijn hierop getoetst, ontworpen of aangepast. Het rijk heeft hieraan het inkomensbeleid en dus ook het armoedebestrijdingbeleid ondergeschikt gemaakt. De wetgever heeft bepaald welke taken gemeenten in ieder geval dienen uit te voeren: het verstrekken van bijstandsuitkeringen, individuele bijstand en de langdurigheidstoelag. Binnen deze regelingen heeft de gemeente de mogelijkheid om eigen beleid te voeren. Gemeenten mogen geen categorale bijstand verstrekken, met uitzondering van de groepen: chronisch zieken, kinderen en ouderen. Het inkomensbeleid blijft voorbehouden aan het rijk.

Op 1 januari 2013 zal naar verwachting de nieuwe Wet werken naar vermogen in werking treden. Deze wet bundelt de huidige WWB, Wajong en WSW. De Wajong en WSW blijven alleen bestaan voor mensen zonder arbeidsperspectief. Vooruitlopend op de nieuwe wet, is met ingang van 1 januari 2012 de WWB aangescherpt en de WIJ ingetrokken. Ook wijzigt de hoogte van de bijstandsnorm. De belangrijkste wijzigingen met een directe relatie tot het armoedebelaid zijn:

- Invoering huishoudinkomen

Ouders en inwonende kinderen ontvangen gezamenlijk nog maar 1 uitkering, de gezinsuitkering. Er wordt niet meer alleen gekeken naar de inkomsten van de ouders, maar ook naar die van inwonende kinderen. De maatregel heeft een negatief inkomenseffect voor gezinnen met inwonende meerderjarige kinderen, zij gaan fors achteruit in het inkomen. De maatregel is ingegaan 1 januari 2012, voor bestaande klanten gelden de wijzigingen per 1 juli 2012.

- Normering minimabeleid op 110%

Het gemeentelijk minimabeleid wordt beperkt tot inkomens tot 110% van het wettelijk sociaal minimum (WSM=bijstandsniveau), met uitzondering van bijzondere bijstand. Utrecht kent nu nog een inkomensgrens van 125% voor veel miniregelingen. De gemeenten worden met de maatregel gekort op de bijdrage aan het gemeentefonds, voor Utrecht betekent het een structurele korting van 840.000 euro. De wet geeft enige ruimte om, uit oogpunt van participatiebevordering, een aantal regelingen te continueren voor de groep met een inkomen boven 110%. Utrecht kiest ervoor om ondanks de forse korting de kindregelingen in stand te houden (zie hoofdstuk 4.3).

- Verlaging bijstandsnorm

De algemene heffingskorting wordt afgebouwd gedurende twintig jaar. Deze afbouw wordt doorvertaald naar de hoogte van de bijstandsnormen, zodat een echtpaar in de bijstand netto niet

meer overhoudt dan het gezin met de alleenverdiener. Met ingang van 2012 wordt de bijstandsuitkering stapsgewijs verlaagd in een periode van 20 jaar, jaarlijks gaat het om €100,-.

- Verordening participatie kinderen

De gemeente moet in een verordening regelen hoe invulling gegeven wordt aan categoriale bijzondere bijstand ter bevordering van participatie van kinderen uit minimagezinnen. Het kabinet wil zo borgen dat alle gemeentes invulling geven aan de participatie van kinderen van minima. De gemeente mag zelf bepalen wat er in de verordening komt te staan. In Utrecht wordt al invulling gegeven aan participatie van kinderen. Na vaststelling van het nieuwe armoedebeleid zal de verordening aan de raad worden voorgelegd.

- Compensatie van de inkomenseffecten van de stapeling van rijksmaatregelen

Om negatieve inkomenseffecten van de stapeling van verschillende rijksmaatregelen te compenseren stelt het rijk extra middelen beschikbaar voor bijzondere bijstand. Utrecht ontvangt naar schatting 1,7 miljoen euro in het gemeentefonds. Van dit bedrag zal naar alle waarschijnlijkheid ook de motie Sterk moeten worden uitgevoerd. Met de uitvoering van die motie moeten gezinnen die door huishoudtoets getroffen worden tegemoetgekomen. De uitwerking van de motie voor de besteding van deze middelen wordt nog door het rijk uitgewerkt. Het rijk bepaalt in grote mate waaraan gemeenten de middelen moeten gaan uitgeven. Naar verwachting zal hierover voor de zomer van 2012 meer duidelijkheid komen (zie ook het financieel kader in paragraaf 2.4. en pagina 19).

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De wet gemeentelijke schuldhulpverlening wordt op korte termijn ingevoerd, of per 1 juli 2012 of met ingang van 1 januari 2013. Met deze kaderwet krijgt schuldhulpverlening een wettelijke basis. Gemeenten worden verplicht een beleidsplan schuldhulpverlening aan de gemeenteraad voor te leggen (zie hoofdstuk 5). In dit beleidsplan worden in ieder geval de volgende onderdelen belicht: doelgroep, preventie en integraliteit. Met de komst van de wet krijgen gemeenten ook een instrument in handen. Colleges krijgen de bevoegdheid om bij uitzondering een moratorium af te dwingen zodat incasso-activiteiten tijdelijk kunnen worden opgeschort. Dit creëert rust om tot een schuldregeling te komen. Het rijk kort gemeenten vanaf 2012 structureel op het budget voor schuldhulpverlening via het gemeentefonds. In Utrecht zal het gaan om een structureel bedrag van 419.000 euro.

Ontwikkelingen

Landelijke ontwikkelingen

Naast bovenstaande maatregelen treft het rijk maatregelen op andere terreinen die eveneens invloed zullen hebben op het inkomen van individuele huishoudens en de koopkracht. Dit zijn:

Op het terrein van kinderen:

- verhoging eigen bijdrage kinderopvang
- bezuinigingen kindgebonden budget, een tegemoetkoming in de kosten voor kinderen met een laag inkomen

Op het terrein van zorg:

- versobering basispakket
- verhoging eigen risico van 170 euro naar 230 euro
- verhogen drempel om voor zorgtoeslag in aanmerking te komen
- invoering van een eigen bijdrage voor de tweedelijns GGZ-zorg
- decentralisatie van de functie begeleiding in de AWBZ vanaf 2013 met een bezuiniging van 5% van het totale budget

Op het terrein van wonen:

- verlaging huurtoeslag
- de huren stijgen
- hogere energierekening door de stijging van leveringstarieven, netbeheerkosten en energiebelasting

Gemeentelijke ontwikkelingen

Naast landelijke ontwikkelingen hebben ook in de gemeente een aantal wijzigingen plaatsgevonden en zijn er nog een aantal ontwikkelingen gaande die van invloed zijn op de uitgangspunten van het armoedebeleid.

Dienstverleningsconcept Werk en Inkomen

Op 9 november 2010 is door het College van B en W het nieuwe Dienstverleningsconcept (DVC) van SoZaWe/BIGU vastgesteld. Uitgangspunten zijn onder meer: uitgaan van de eigen kracht van de klant, het van één klant, één plan en één contactpersoon. Er wordt nadruk gelegd op samenwerking en zakelijkheid.

Aanpak sociaal kwetsbaren⁸:

Onder deze aanpak verbinden we een aantal relevante dossiers om een sterker beleid te kunnen voeren gericht op mensen in een kwetsbare positie. Het gaat om de maatschappelijke opvang, vernieuwend welzijn, de wet werken naar vermogen, het armoedebeleid en de decentralisatie van de (awbz) begeleiding. Het doorbraakdossier sociaal kwetsbaren richt zich op het optimaliseren van de sociale deelname met als doel te voorkomen dat mensen afglijden naar een marginaal bestaan en zorg te bieden aan mensen die ernstig in de problemen zitten. Belangrijke elementen in de visie sociaal kwetsbaren zijn het versterken van de eigen kracht en aanhaken bij de mogelijkheden van mensen, een integrale aanpak en samenwerking. Gezamenlijk aanbod waar mogelijk, individueel waar nodig. Een deel van de Utrechters die valt onder de doelgroep van het armoedebeleid zijn sociaal kwetsbaar. Voor die mensen zorgen we dat er aansluiting is met de brede aanpak.

De kadernota vernieuwend welzijn maakt onderdeel uit van de aanpak sociaal kwetsbaren. Het nieuwe welzijn gaat uit van de kracht en eigenwaarde van het individu. Het welzijnswerk levert niet langer ongevraagd aanbod van activiteiten, maar ondersteunt bewonersinitiatieven en brengt – als 'sociaal makelaar' – bewoners en organisaties bij elkaar. Mensen die aangewezen zijn op individuele ondersteuning (bijvoorbeeld van een maatschappelijk werker of ouderenadviseur) omdat hun netwerk deze hulp niet kan leveren, moeten die hulp professioneel en snel krijgen. We gaan deze hulp efficiënter – en met inschakeling van de directe omgeving – organiseren⁹.

Stedelijk kompas

Eveneens nauw verbonden aan de aanpak sociaal kwetsbaren is het stedelijk kompas¹⁰, de stedelijke uitwerking van de tweede fase van het landelijk plan van aanpak maatschappelijke opvang. Het kompas is gericht op de zogenaamde OGGZ doelgroep: Utrechters die (dreigend) dakloos en niet zelfredzaam zijn, in combinatie met multiproblematiek. Voor deze groep zeer kwetsbare Utrechters wordt ingezet op preventie en herstel van dakloosheid, en gebaseerd op het uitgaan van eigen kracht.. Het doel is om mensen sneller te laten doorstromen naar weer zelfstandig(er) wonen. Daarnaast is het gericht op het voorkomen dat mensen terug- of wegglijden in dakloosheid. Met partners uit de maatschappelijke opvang wordt ingezet op (passend) werk voor de groep sociaal kwetsbaren. Een belangrijk onderdeel

⁸ Op eigen kracht en meedoen naar vermogen, gemeente Utrecht, december 2011

⁹ Kadernota 'Routekaart naar Vernieuwend Welzijn', 2011

¹⁰ Stedelijk Kompas 'Utrecht 100% thuis', 2011

van het stedelijk kompas is een snelle inzet van passende financiële dienstverlening, waaronder budgetbeheer en schuldhulpverlening.

2.4. Financieel kader

Het huidig financieel kader is als volgt opgebouwd:

<i>Bedragen * € 1.000</i>		
<i>Huidige verdeling van de budgetten naar maatregelen in 2012</i>	<i>2012¹¹</i>	<i>2013</i>
Inkomensondersteuning vaste lasten	1.801	1.801
Inkomensondersteuning bijzondere kosten	5.666	5.666
U-pas (volwassenen en kinderen)	1.126	1.126
Participatieregelingen voor kinderen ¹²	655	655
Schuldhulpverlening apparaatskosten incl overhead	993	993
Overige kosten	442	442
Totaal kader	10.683	10.683

<i>Mutaties ten opzichte van huidige budgetten</i>		
Rijkskorting vanwege verlaging inkomensgrens naar 110%	-840	-840
Centralisatie portikosten	-45	-45
Bezuiniging vanuit sociaal kwetsbaren nota	-100	-100
Rijkskorting Schuldhulpverlening	-419	-419
Afbouw bijdrage vanuit het participatiebudget		-850
Subtotaal mutaties	-1.404	-2.254

<i>Rijksmiddelen ter compensatie van stapeling inkomenseffecten</i>	<i>1.724</i>	<i>1.724</i>
Aangepast financieel kader programma Armoede	11.003	10.153

Toelichting bij de mutaties

- Het gemeentefonds is gekort met een bedrag van 0,84 miljoen euro in verband met het verlagen van de inkomensgrens naar 110%¹³.
- De centralisatie van budgetten voor portikosten leidt tot een korting van 0,045 miljoen euro.
- Vanuit het doorbraakdossier Sociaal kwetsbaren is een bezuiniging ingeboekt van 0,1 miljoen euro op acquisitie bij de U-pas¹⁴
- Het gemeentefonds is gekort met 0,419 mln in verband met een efficiëntere en meer gerichte uitvoering van schuldhulpverlening.

¹¹ De jaarschijf 2012 is gelijk aan de huidige actuele begroting in 2011

¹² Het betreft de regelingen: school€extra, compu4school, weekje weg en jeugdsportfonds

¹³ Vooruitlopend op het kabinetsvoornemen om de inkomensgrenzen te normeren op 110% is het gemeentefonds al gekort met een bedrag van 1,017 mln. Op basis van de septembercirculaire 2011, zal hierop een correctie plaats vinden van 0, 179 mln zodat er per saldo 0,840 wordt onttrokken.

¹⁴ N.a.v. de gemeentebrede doorlichting is besloten (zie brief met kenmerk 11.042902) dat het "geïdentificeerde potentieel op de WWB en Armoede, (...) niet vanzelfsprekend overeenkomt met het Collegeprogramma Groen Open en Sociaal. (...) Wel hebben we de directeurs DMO en GG&GD gevraagd het besparingspotentieel mee te nemen in de verkenning voor de sociaal kwetsbaren."

- Met de invoering van de nieuwe wet Werken naar Vermogen (WWNV) dalen de middelen voor re-integratie nog verder. Omdat daarnaast de focus op werk, scholing- en re-integratie ligt, staat de huidige bijdrage voor SHV vanuit het participatiebudget onder druk. Wij moeten er rekening mee houden dat de bijdrage vanuit het participatiebudget gehalveerd wordt, waardoor het budget voor SHV met nog eens 0,850 miljoen daalt.

Hoofdstuk 6 geeft een financieel meerjarenbeeld en bijlage A biedt een detailoverzicht met de financiële gevolgen van de wijzigingen uit deze nota en de autonome wijzigingen.

Rijksmiddelen ter compensatie van stapeling inkomenseffecten

Er wordt vanaf 2012 structureel een bedrag van 1,724 miljoen euro toegevoegd aan het gemeentefonds ter compensatie van de inkomenseffecten door stapeling van rijksmaatregelen. Omdat de afbouw van de inkomensgrens naar 110% geleidelijk wordt ingevoerd, is een deel van deze extra middelen (0,67 miljoen) in 2012 nodig om een sluitend financieel kader te krijgen¹⁵. De uitwerking van de motie over de besteding van extra middelen door het Rijk moet nog plaatsvinden en is daardoor nog niet duidelijk welk deel van de rijksbijdrage nodig is ter dekking van de kosten. Medio 2012 zullen we meer weten over welke groepen (zie ook pagina 19) het hardst getroffen worden door de stapeling van inkomenseffecten en wat nodig is. De formele besluitvorming over de toevoeging van (een deel van) de rijksmiddelen aan het programma Werk en Inkomen zal plaatsvinden bij de verwerking van de septembercirculaire (bij de Voorjaarsnota 2012).

Schuldhulpverlening

Schuldhulpverleningstrajecten worden voor een groot deel door de eigen organisatie uitgevoerd. Hierdoor zijn de kosten voor schuldhulpverlening zowel op de apparaatskosten als op het programma terug te vinden. Onderstaand overzicht geeft een beeld van de budgetten en de besteding van schuldhulpverlening in de huidige situatie:

		<i>Bedragen * € 1.000</i>	
personele kosten	3.751	algemene middelen	3.534
kosten stadsgeldbeheer	2.323	bijdrage uit participatiebudget	1.747
overige kosten	279	overige inkomsten (wo opbrengsten regio en WSNP)	1.072
Totaal besteding	6.353	Totaal dekking	6.353

Veranderingen

Op het terrein van schuldhulpverlening spelen verschillende financiële ontwikkelingen, zoals toegelicht bij het financieel kader op de vorige pagina. Naast de korting op de budgetten, vervallen ook de extra incidentele rijksmiddelen schuldhulpverlening die voor de periode 2009 tot en met 2011 waren

¹⁵ In de begrotingswijziging zal dit bedrag als negatieve stelpost in de begroting worden opgenomen. Als de extra middelen worden toegevoegd, zal deze stelpost vervallen.

toegevoegd aan de begroting (totaal een bedrag van 2,47 miljoen euro).¹⁶

Consequentie

De budgetten voor schuldhulpverlening nemen fors af, terwijl er een onverminderd hoog beroep op schuldhulpverlening wordt gedaan. Om ondanks de verminderde budgetten toch de schuldhulpverlening op het huidige niveau te houden zijn maatregelen nodig. Voor een sluitende begroting wordt voorgesteld om het budget voor loonprijscompensatie van 0,216 miljoen euro in te zetten. Daarnaast onderwerpen we in 2012 de werkprocessen schuldhulpverlening aan een zogenaamd lean-traject, dat overbodige processtappen onderkent en kan elimineren. Dit zal de doorlooptijden inzichtelijker maken en verkorten. Ook zullen er aanvullende afspraken worden gemaakt met Stadsgeldbeheer om binnen het contract financiële ruimte te creëren om de afhankelijkheid van het participatiebudget te verkleinen.

¹⁶ Wij zullen bij de jaarrekening 2011 voorstellen om een bedrag van 0,55 miljoen euro te bestemmen voor de afronding van de trajecten die in het kader van het wegwerken van de wachtlijst zijn opgepakt.

3. Definitie en doelgroep

3.1. Wat is armoede?

Utrecht hanteert een brede definitie van armoede, waarbij naast een financiële component er ook rekening wordt gehouden met een immateriële kant van armoede.

In het algemeen wordt armoede beschreven als *'iemand is arm als hij over een langere periode niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over hetgeen in zijn samenleving minimaal noodzakelijk is.'* (Vrooman, SCP CBS, 2010)

Deze financiële component wordt gedefinieerd als het over onvoldoende middelen beschikken voor noodzakelijke en onvermijdelijke kosten van een huishouden (SCP, 2010, basispakket Nibud). Dit wordt gemeten aan de hand van het sociaal minimum. Het wettelijk sociaal minimum is een beleidsmatig vastgestelde grens. Aan deze grens is onder andere het bijstandsniveau gekoppeld. Als er wordt gesproken over het wettelijk sociaal minimum, dan gaat het over huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau. Het aantal arme Utrechters is daarmee het aantal Utrechters met een inkomen op- of rond het sociaal minimum.

Armoede is meer dan een financieel probleem. Mensen met een inkomen rond het sociaal minimum beschikken niet over voldoende middelen om te kunnen participeren: een dagje uit met de kinderen, sporten of een cursus volgen zit er doorgaans niet in. Alleen het beschikken over een sociaal minimum is daarmee niet voldoende. De immateriële component van armoede wordt gedefinieerd als het over onvoldoende middelen beschikken om te participeren in de samenleving. Hiervoor maken we gebruik van de budgetgerelateerde armoedegrens, de zogenoemde niet-veel-maar-toereikend-variant (SCP, restpakket B van het Nibud). Op het moment dat huishoudens per saldo onvoldoende middelen hebben voor deze niet-veel-maar-toereikend-variant, noemen we Utrechters niet alleen financieel arm maar ook immaterieel. Met uitzondering van participatieregelingen voor kinderen, gebruiken we hiervoor een inkomensgrens van 110% van het sociaal minimum.

3.2 Wie zijn er arm?

Landelijk had van de 6,9 miljoen huishoudens in 2010 7,7% (529.000 huishoudens) een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Dit percentage was in 2009 net zo hoog. Ramingen wijzen op een stijging tot 8,1% in 2011 en tot 8,5% in 2012. In 2009 bevond bijna een kwart van alle huishoudens onder de lage-inkomensgrens zich in de vier grote steden. Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kenden met respectievelijk 14,3%, 13,7% en 12,0% een hoog aandeel huishoudens met een laag inkomen. In Utrecht was het aandeel met 8,6% het kleinst¹⁷.

Alhoewel in Utrecht meer mensen op of rond de armoedegrens leven dan landelijk, is het aandeel arme Utrechters vergeleken met de andere G4 fors lager. Het Sociaal Cultureel Planbureau geeft als oorzaak hiervoor dat in Utrecht het aandeel niet-westerse allochtonen ruim 10 procentpunt lager lag dan in de andere drie grote steden.

In 2011 zijn zowel de Utrechtse armoedemonitor¹⁸ als de minima-effectrapportage (MER)¹⁹ verschenen. Belangrijkste bevindingen voor Utrecht:

¹⁷ SCP, armoedesignalement 2011, december 2011

¹⁸ Armoedemonitor 2010, bestuursinformatie, 2011

¹⁹ Minima effect Rapportage gemeente Utrecht 2010, Nibud, 2011

- Bijna 1 op de 11 Utrechters (8,6%) leeft in 2009 op of rond de armoedegrens, dit zijn 10.580 huishoudens
- Ruim een derde van de arme huishoudens heeft een inkomen uit arbeid (36%), een relatief groot deel arme huishoudens leeft van een WW- of bijstandsuitkering (32%), 23% is ouder dan 65 jaar
- Naar schatting groeit tussen de 6% en 8% van de Utrechtse kinderen op in een gezin met lage welvaart. In 2010 zijn er ruim 3600 kinderen (tot 16 jaar) die opgroeien in een bijstandsgezin
- In Utrecht is een eenoudergezin met jonge kinderen financieel het beste af, ze hebben voldoende middelen voor noodzakelijke uitgaven (vaste lasten) en extra uitgaven (bijv. huisdier, krant). Een echtpaar met oudere kinderen en het echtpaar met 4 kinderen zijn het slechtste af, ze hebben maandelijks een financieel tekort.
- Het bereik van inkomensregelingen is hoog. Met uitzondering van de collectieve ziektekostenverzekering (bereik van 57% in 2009) scoren de regelingen een bereik van ruim tachtig procent.

3.3. Doelgroep

Tot de doelgroep van het armoedebeleid horen alle Utrechters met een laag inkomen, te weten maximaal 110% van het sociaal minimum. Uitzonderingen daarop zijn:

- hulp bij (dreigende) problematische schulden: geen inkomensgrens
- inkomensondersteuning voor bijzondere kosten (bijzondere bijstand): geen inkomensgrens (naar draagkracht)
- participatie van kinderen: inkomensgrens van 125%

2012 is nog een overgangsjaar, waarbij voor een aantal regelingen nog een inkomensgrens geldt van 125%. Bij de beschrijving van de regelingen in hoofdstuk 4 komt dit aan bod.

Er is niet gekozen voor een aparte doelgroepbenadering, omdat armoede afhankelijk kan zijn van veel verschillende situaties. De regelingen zijn, indien nodig, voor een brede groep toegankelijk. De vraag van de Utrechter staat centraal. Een paar groepen zijn uitgezonderd en krijgen binnen het nieuwe armoedebeleid bijzondere aandacht:

- *Kinderen*

In 2010 zijn er ruim 3600 kinderen (tot 16 jaar) die opgroeien in een bijstandsgezin. Vooral grote gezinnen en gezinnen met oudere kinderen komen, ondanks minimaregelingen, aan het einde van de maand geld tekort om de basisbehoeften aan te kunnen schaffen (MER). Utrecht wil dat deze kinderen in ieder geval de kans krijgen om mee te doen. Het opgroeien in een arm gezin mag geen beperking zijn om te participeren. Ondanks beperktere budgetten vanwege rijkskorting door normering inkomensbeleid op 110%, houden we de kindregelingen in stand.

- *Werkende armen*

Ruim een derde (36%) van alle Utrechters op het sociaal minimum heeft een inkomen uit arbeid. Het zijn zelfstandig ondernemers, maar ook een deel werkt in loondienst. Er is één overeenkomst, deze groep heeft te maken met onzekere, wisselende en vaak structureel lage inkomsten, waardoor er financieel gezien geen sprake is van economische zelfstandigheid. Immers, er is al werk, maar nog steeds onvoldoende inkomen. Werk is nog steeds een van de belangrijkste manieren om uit armoedesituatie te komen, daarom krijgt de groep werkende armen extra aandacht in Utrecht. Werk moet lonen. Het bereik van ondersteunende regelingen en bestrijden van de armoede onder deze doelgroep moet worden vergroot door gerichte communicatie, voorlichting en door het faciliteren van de doelgroep via het bureau zelfstandigen en werk030.

- *Mensen met schulden*

Het aantal mensen met problematische schulden, dat er zelf niet meer uitkomt groeit. Omdat niet iedereen zich tot de gemeente wendt, zijn exacte cijfers niet bekend. Bekend is wel dat het aantal aanvragen schuldhelpverlening in Utrecht de afgelopen jaren stijgt en hetzelfde geldt voor het aantal trajecten. Het hebben van schulden is een belangrijke reden waarom mensen arm zijn, ook al tellen ze vaak niet in de statistieken mee. Omdat ze een belangrijk deel van hun inkomen gebruiken om af te lossen, kunnen mensen op papier een aardig inkomen hebben, maar maandelijks van heel weinig moeten rondkomen. Niet alleen zorgen schulden voor een financieel probleem, schulden zijn bovendien een belemmering om te participeren. Het voorkomen en aanpakken van problematische schulden draagt daarmee bij aan het voorkomen van armoede in brede zin.

- *Utrechters die te maken krijgen met de huishoudtoets*

Ouders en inwonende kinderen ontvangen, als gevolg van de invoering van de huishoudtoets, gezamenlijk nog maar 1 uitkering, de gezinsuitkering. Er wordt niet meer alleen gekeken naar de inkomsten van de ouders onderling, maar ook naar die van inwonende kinderen. Bijvoorbeeld, als het meerderjarige inwonend kind inkomen heeft, ontvangen de ouders geen uitkering meer. Ook bij andere regelingen moet deze gezinstoets toegepast worden. Iemand had voorheen een zelfstandig recht op bijstand en daarmee eigen rechten en plichten. Leden van een gezin moeten nu die rechten en plichten delen. De mate waarin de gemeente hier invulling aan kan geven of zelfs van af kan wijken, verschilt per regeling en is afhankelijk van de beleidsvrijheid die de wet de gemeente geeft. Waar mogelijk zal Utrecht deze beleidsvrijheid volledig benutten en de groep Utrechters tegemoet komen in het forse koopkrachtverlies als gevolg van de huishoudtoets (zie hoofdstuk 4).

4. Armoedebestrijding: de basis op orde en meedoen!

4.1. Wat willen we bereiken?

Dit hoofdstuk beschrijft de Utrechtse armoederegelingen die bijdragen aan de doelstelling: voorkomen dat Utrechters (financieel) belemmerd worden om deel te nemen aan het maatschappelijk leven.

Armoede wordt bestreden via twee sporen: de basis op orde en meedoen! Paragraaf 4.2. gaat in op de armoederegelingen die bijdragen aan het eerste spoor, paragraaf 4.3 de armoederegelingen die ervoor zorgen dat Utrechters kunnen meedoen. Het onderdeel schuldhulpverlening komt apart aan bod in hoofdstuk 5.

4.2. De basis op orde

Inkomensondersteuning bij de betaling van vaste lasten

Een belangrijk onderdeel van de basis op orde is toegang tot betaalbare zorg en wonen. Iedereen heeft te maken met vaste lasten: lasten op het terrein van wonen en zorg. Mensen met een laag inkomen krijgen een tegemoetkoming in de kosten van wonen en zorg middels de huur- en zorgtoeslag (landelijke regeling). Deze toeslagen zijn afhankelijk van het inkomen, gemaximeerd en tegelijkertijd minder afhankelijk van daadwerkelijk gemaakte kosten. Zo draagt de zorgtoeslag bij aan de kosten voor de basisverzekering, maar niet aan de kosten van de aanvullende ziektekostenverzekering die bijvoorbeeld nodig is voor de tandarts. Waar de huurtoeslag is verlaagd, stijgen de huren. Huurders betalen gemiddeld 23% van hun inkomen aan huur²⁰. Een sociale woningmarkt die nauwelijks doorstroomt maakt kleiner en goedkoper wonen, bijvoorbeeld in het geval van baanverlies, scheiding of overlijden van een partner, vaak niet mogelijk.

Om het risico op schulden, huurachterstanden, huisuitzetting en onverzekerdheid te verkleinen en bij te dragen aan de betaalbaarheid van de belangrijkste vaste lasten worden Utrechters (met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum) financieel ondersteund. Deze financiële ondersteuning voorkomt afwenteling op de bijzondere bijstand. Utrechters met een laag inkomen hebben de mogelijkheid tot kwijtschelding van gemeentebelastingen, landelijke regelingen zijn voorliggend. Daarnaast zijn er volgende gemeentelijke armoederegelingen:

ARMOEDEREGELINGEN: INKOMENSONDERSTEUNING BIJ DE BETALING VAN VASTE LASTEN

- a) (PREMIEBIJDRAGE) COLLECTIEVE ZIEKTEKOSTENREGELING (AANGEPASTE REGELING)
- b) COLLECTIEVE ENERGIE-INKOOP (NIEUWE REGELING)
- c) WOONKOSTENREGELING (AANGEPASTE REGELING)
- d) TOEGANG TOT DE NACHTOPVANG VOOR DAK- EN THUISLOZEN (REGELING ONGEWIJZIGD)

Ad a) (Premiebijdrage) collectieve ziektekostenregeling

Urechters met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum kunnen deelnemen aan een collectieve ziektekostenverzekering, die qua vergoedingen en premiehoogte ruim marktconform is en waarbij het eigen risico is meeverzekerd. Utrecht draagt per verzekerde maandelijks €6,55 bij aan de premie.

²⁰ bron: woonbond

2012 is een overgangsjaar: voor de premiebijdrage geldt een inkomensgrens van 125% van het sociaal minimum. Vanaf 1 januari 2013 geldt de inkomensgrens van 110%. Overigens staat het gemeenten vrij om een collectieve ziektekostenverzekering aan te bieden, ongeacht het inkomen van burgers. Pas bij het verstrekken van een premiebijdrage is er sprake van inkomensbeleid. In 2012 wordt onderzocht of het haalbaar en uitvoerbaar is om ook Utrechters met een hoger inkomen dan 110% van het sociaal minimum een goede zorgverzekering te kunnen bieden. Als dit mogelijk is, kan er bij de volgende aanbesteding naar gestreefd worden om te komen tot een gemeentelijke collectieve ziektekostenverzekering die ook toegankelijk is voor Utrechters met een inkomen boven de 110%.

Ad b) Collectieve energie-inkoop

In G4 verband wordt de mogelijkheid onderzocht om te komen tot collectieve inkoop van energie voor mensen met een laag inkomen. De deelname moet Utrechters op jaarbasis gemiddeld 75 euro besparen. Het streven is om vanaf 2013 Utrechters met een laag inkomen de mogelijkheid te bieden gebruik te maken van een collectief energie contract.

Ad c) Woonkostenregeling

Utrechters met een laag inkomen én een zelfstandige woning kunnen een beroep doen op een tegemoetkoming in de woonlasten. De hoogte van de bijdrage is afhankelijk van de hoogte van de woonlasten en het gezamenlijke inkomen. De bijdrage is bedoeld voor huishoudens die relatief hoge woonlasten hebben ten opzichte van het inkomen en er redelijkerwijs niet verwacht kan worden dat het verhuizen naar een goedkopere woning (op kort termijn) haalbaar is. De woonlastenregeling vervangt vanaf 1 januari 2013 de huidige regelingen woonkostentoeslag en het woonlastenfonds. Vooral het woonlastenfonds is uitvoeringstechnisch zeer complex. De nieuwe regeling moet transparant én eenvoudig uitvoerbaar zijn én zich richten op de meest kwetsbare groepen. Uitgangspunt daarbij is dat de regeling in duur gemaximeerd wordt, in de tijd wordt afgebouwd en daarbij een stimulans geeft om te verhuizen naar een goedkopere woning. In samenwerking met de Klëntenraad wordt de nieuwe regeling uitgewerkt, waar mogelijk categoriaal, waar nodig individueel.

2012 is nog een overgangsjaar, de bestaande regelingen woonkostentoeslag en woonlastenfonds gelden nog tot 31 december 2012.

Ad d) Toegang tot de nachtopvang voor dak- en thuislozen

De doelstelling van het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang is dat niemand op straat hoeft te slapen. Dak- en thuislozen kunnen gebruik maken van de nachtopvang. Hiervoor betalen zij een bijdrage. De dak- en thuislozen die via Werk en Inkomen een uitkering hebben, ontvangen in natura een garantstelling om te kunnen overnachten in de nachtopvang. Omdat zij een aangepaste (lagere) uitkering krijgen specifiek voor dak- en thuislozen hoeven geen eigen bijdrage te betalen.

Inkomensondersteuning voor bijzondere kosten

Met het verstrekken van een bijstandsuitkering hebben Utrechters een inkomen ter hoogte van het sociaal minimum. Hiermee zouden mensen moeten kunnen voorzien in hun levensonderhoud. Er zijn drie situaties waarbij dit vangnet van het sociaal minimum sterk onder druk staat en een aanvulling behoeft:

- 1) in het geval Utrechters individuele noodzakelijke onvoorziene kosten moeten maken
- 2) in het geval Utrechters langer dan 3 jaar rond het sociaal minimum leven. De reserves zijn uitgeput, men is niet meer in staat om van het sociaal minimum vervangingsuitgaven aan te schaffen
- 3) in het geval Utrechters tijdelijk tussen wal en schip raken en nog geen aanspraak kunnen maken op (aanvullende) inkomensvoorzieningen. Het gaat dan om bijvoorbeeld de wachttijd bij het

aanvragen van een uitkering of voorlopige voorziening van gemeente, UWV of belastingdienst. maar ook om te hoog vastgestelde aflossingscapaciteit bij het aflossen van schulden.

Om ook in deze situaties een vangnet te waarborgen zodat de algemene kosten van bestaan niet in het geding komen kent Utrecht vier regelingen:

ARMOEDEREGELINGEN: INKOMENSONDERSTEUNING VOOR BIJZONDERE KOSTEN

- a) BIJZONDERE BIJSTAND (AANGEPASTE REGELING)
- b) LANGDURIGHEIDSTOESLAG (AANGEPASTE REGELING)
- c) RESERVERINGSTOESLAG (ONGEWIJZIGDE REGELING)
- d) SUBSIDIE PLUSPUNTEN EN STICHTING LEERGELD (NIEUWE REGELING)

Ad a) Bijzondere bijstand:

In het kader van de WWB zijn gemeenten verantwoordelijk voor het verstrekken van bijzondere bijstand. Het gaat hier om individueel maatwerk. Bijzondere bijstand is van toepassing als het gaat om noodzakelijke kosten als gevolg van bijzondere omstandigheden die elders niet vergoed worden. Er geldt geen inkomensgrens voor bijzondere bijstand er wordt gekeken naar de draagkracht van een aanvrager.

Het verstrekken van bijzondere bijstand blijft ook de komende jaren een belangrijke Utrechtse armoederegeling. In november 2011 is de bijzondere bijstand geanalyseerd²¹. Op basis van de uitkomsten en aanpassingen in Rijksbeleid²² zijn er een aantal wijzigingen:

◦ *invoering huishoudtoets*

De invoering van de huishoudtoets in de WWB heeft invloed op de draagkrachtberekening van de bijzondere bijstand. Immers, na invoering van het huishoudtype telt ook het inkomen van een inwonend kind mee in de draagkrachtberekening voor gezinnen met een inkomen boven bijstandsniveau (gezinnen op bijstandsniveau hebben geen draagkracht). Het college heeft de bevoegdheid om bij de beoordeling van het recht op bijzondere bijstand rekening te houden met individuele omstandigheden. Daarom is de richtlijn aangepast. Het huidige principe van een individuele aanspraak op bijzondere bijstand blijft gelden, voor zover het gaat om bijzondere bijstand in kosten die alleen ten laste van het individu komen (bijvoorbeeld vergoeding voor een bril, dieetkosten). Betreft het een aanvraag voor vergoeding van kosten waar het gehele gezin gebruik (bijvoorbeeld woninginrichting) van kan maken dan wordt het volledige huishoudinkomen meegenomen in de berekening van het recht op bijzondere bijstand. Voor bestaande klanten geldt een overgangstermijn van 6 maanden. Voor nieuwe klanten gaat de wijziging per 1 januari 2012 in. Als gevolg van de huishoudtoets zullen gezinnen met inwonende kinderen met eigen inkomen hun huishoudinkomen fors zien dalen. Dit is het gevolg van rijksbeleid. Het is denkbaar dat deze gezinnen niet langer bepaalde lasten kunnen opbrengen. Dit wordt niet gerepareerd door de gemeente. Bijvoorbeeld als het gaat om het betalen van een zorgverzekering. Zij komen wel voor ondersteunende regelingen in aanmerking zoals andere Utrechters met een laag inkomen, zoals de gemeentelijke premiebijdrage voor de zorgverzekering.

²¹ Commissiebrief 'analyse bijzondere bijstand', 15 november 2011, kenmerk 11.084954

²² Naar aanleiding van aanscherping WWB en stapelingseffecten op de koopkracht (zie hoofdstuk 2.3)

◦ *verlagen vergoedingen voor bijzondere bijstand woninginrichting en babyuitzet*

De bedragen die worden verstrekt voor woninginrichting en babyuitzet zijn gebaseerd op de bedragen die het NIBUD hanteert voor aankoop van nieuwe producten zoals een bankstel, ledikant of een commode. De bedragen worden verlaagd, omdat het voor een deel aanschaffen van tweedehands goederen redelijk geacht wordt, temeer met de opkomst van een medium als Marktplaats. De hoogte van het straks te vergoeden bedrag is nog steeds dermate hoog, zodat een deel van de benodigdheden ook nieuw gekocht kan worden. Er wordt niet opgelegd wat tweedehands aangeschaft moet worden, dat is aan de klant zelf. Tegelijkertijd met het invoeren van tweedehands aanschaf, wordt de bewijslast afgeschaft. Aanvragers hoeven geen bonnen meer te overleggen als bewijsstuk.

◦ *extra budget ter compensatie van de inkomenseffecten van de stapeling van rijksmaatregelen*

Om negatieve inkomenseffecten van de stapeling van verschillende rijksmaatregelen te compenseren stelt het rijk extra middelen beschikbaar voor bijzondere bijstand. Utrecht ontvangt naar schatting 1,7 miljoen euro (zie ook de financiële toelichting in paragraaf 2.4 en hoofdstuk 6). De uitwerking van de motie voor de besteding van deze middelen wordt nog door het rijk uitgewerkt. Voorstellen vanuit de gemeente voor de besteding van deze middelen zijn:

- opvangen van de toename van het aantal aanvragen als gevolg van stapeling van kabinetsvoornemens
- benutten middelen voor de uitwerking motie Sterk voor gezinnen die door huishoudtoets getroffen worden (ministerie SZW)
- benutten om regeling uit te werken voor bijzondere bijstand ten behoeve van het wegvallen de premiebijdrage collectieve ziektekostenverzekering voor de groep tussen 110%–125%
- mogelijkheid verkennen om de eigen bijdrage GGZ voor tweedelijns zorg mee te verzekeren in de collectieve ziektekostenverzekering
- een deel van de extra rijksmiddelen is in 2012 nodig om een sluitend financieel kader te krijgen, omdat de afbouw van de inkomensgrens van 125% naar 110% geleidelijk wordt ingevoerd (zie ook pagina 11)

◦ *vergroten efficiency en klantvriendelijkheid*

De efficiency en klantvriendelijkheid worden vergroot door het optimaliseren van een uniforme werkwijze, door het eenvoudiger maken van werkprocessen waardoor aanvragen sneller worden afgehandeld en door het aantal afwijzingen bijzondere bijstand te verlagen²³.

Uniformer: er kan voor veel verschillende soorten kosten bijzondere bijstand worden aangevraagd. Het individuele karakter van de regeling maakt dat bij de toekenning sprake is van maatwerk.

Desalniettemin streeft het college naar zoveel mogelijk uniformiteit in de uitvoering van de bijzondere bijstand. Daarom wordt het handboek voor medewerkers verbeterd en wordt er in zowel opleidingen als sturing specifiek aandacht aan uniforme uitvoering besteed.

Eenvoudiger en sneller: in 2011 zijn de werkprocessen voor het licht gehouden met als doel de tijdigheid en effectiviteit van het proces te versnellen (met de zogenaamde LEAN methode). Volgens de Wet Algemeen Bestuursrecht moet de gemeente binnen 8 weken een beschikking afgeven op een aanvraag bijzondere bijstand. Utrecht streeft naar meer dan een halvering van deze termijn. De ambitie

²³ Minder afwijzingen: uit de analyse bijzondere bijstand blijkt dat ruim 40% van de aanvragen wordt afgewezen. Een belangrijke oorzaak van het hoge aantal afwijzingen is het grote aantal onterechte aanvragen, afgemeten aan de richtlijnen. Er blijkt onduidelijkheid of onbekendheid bij klanten over wanneer er wel of geen recht is op bijzondere bijstand. Er wordt gestreefd naar een halvering van het aantal afwijzingen door screening aan de poort en het verbeteren van de communicatie naar burgers.

is om in 2012 80% van de bijzondere bijstand aanvragen in een 1 week af te handelen en binnen 3 weken een beschikking te kunnen sturen.

Kader: voorbeelden van inkomensregelingen in de G4

De onderstaande tabellen geven een beeld van twee armoederegelingen in de G4 en bijbehorende bedragen. Omdat de regelingen inhoudelijk verschillen, niet alle (eventueel aanvullende) regelingen inzichtelijk worden gemaakt, maar ook de doelgroep kan verschillen, moet voorzichtig worden omgesprongen met het maken van vergelijkingen. Bij de totstandkoming van deze armoedenota zijn nog niet alle aanpassingen voor 2012 in de andere steden bekend. Het gaat dan vooral om Rotterdam en Amsterdam. Daarom wordt ook gebruik gemaakt van bedragen uit 2011.

Langdurigheidstoelage (Den Haag en Utrecht: 2012, Amsterdam en Rotterdam: 2011)

	Utrecht (2012)	Rotterdam (2011)	Amsterdam (2011)	Den Haag (2012)
	na 3 jaar, tot 110%	na 5 jaar, tot 100%	na 3 jaar, tot 110%	na 3 jaar, tot 110%
Alleenstaanden	370	341	368	360
Alleenstaande ouders	476	436	473	470
Gehuwden/samenwonenden	528 2013: norm voor gezinnen met meerdere (oudere) kinderen €594	486	526	600 (ook voor eenoudergezinnen met meerderjarige thuiswonende kinderen)

Scholierenvergoeding/ Kindertoelage

	Utrecht (2012)	Rotterdam (2012)	Amsterdam Schooljaar '11/'12	Den Haag Schooljaar '11/'12
	Tot 125%	Tot 110%	Tot 110%	110%/130%
Basisonderwijs	50	125 (4-11 jaar)	225	50/25
Voortgezet onderwijs	100	175 (12-17 jaar)	400	- 300/150 brugklassers - 150/75 overige scholieren
- Utrecht, Den Haag maken de bijdragen aan schoolkosten over aan de school. Daarnaast zijn een aantal voorzieningen ondergebracht in de participatiepassen en/of er is financiering via fondsen/stichtingen (st. leergeld/jeugdsportfonds). - Amsterdam stimuleert via de Scholierenvergoeding ook sportdeelname en cultuurdeelname, terwijl Den Haag en Rotterdam hun aanbod via Stichting Leergeld organiseren - Rotterdam biedt op verschillende leefgebieden een aanbod aan voorzieningen via Stichting Leergeld, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds				

Ad b) Langdurigheidstoelage

De langdurigheidstoelage vloeit net als de bijzondere bijstand voort uit de WWB. De wet bepaalt dat gemeenten de toeslag moeten verstrekken aan diegenen die langdurig afhankelijk zijn van een laag inkomen. Gemeenten bepalen zelf wat langdurig is, wat een laag inkomen (gemaximeerd op 110%) en welk bedrag daarbij past. In Utrecht betekent dit dat mensen in aanmerking komen indien zij 3 jaar of langer een inkomen hebben tot 110% van het sociaal minimum. Bedragen zijn afhankelijk van de huishoudenssamenstelling en bedragen 40% van de bijstandsnorm. In 2012 gaat het om eenmalig

370,- voor alleenstaanden, 476,- voor alleenstaande ouders en 528,- voor gehuwden en/of samenwonenden. De langdurigheidstoeslag is een voorliggende voorziening voor bijzondere bijstand.

Uit de minima-effectrapportage van het Nibud blijkt dat gezinnen met 2 of meer kinderen, vooral met kinderen die naar het middelbaar onderwijs gaan, maandelijks geld tekort komen. Daarom wordt er vanaf 1 januari 2013 een extra norm toegevoegd aan de langdurigheidstoeslag. Nu nog krijgen gehuwden/samenwonenden, al dan niet met kinderen een even hoge toeslag. Vanaf januari 2013 wordt de toeslag voor gezinnen met minimaal 2 kinderen, waarvan er in ieder geval één ouder dan 12 is, verhoogd naar 45% van de bijstandsnorm, dat wil zeggen 594 euro.

De invoering van de huishoudtoets leidt naar verwachting tot een daling van het aantal rechthebbenden. Daar staat tegenover dat de algehele verslechterde koopkrachtsituatie zal leiden tot een toename.

Hoe vangt Utrecht negatieve effecten van de invoering van de huishoudtoets op?

- bijzondere bijstand: als de te vergoeden kosten betrekking hebben op het individu (bijvoorbeeld een bril) dan wordt niet het gezinsinkomen, maar het individuele inkomen meegenomen. Alleen bij te vergoeden kosten die betrekking hebben op het hele gezin (bijvoorbeeld een wasmachine) wordt het huishoudinkomen toegepast
- er wordt een extra norm aan de langdurigheidstoeslag toegevoegd, speciaal voor gezinnen met (meerdere) oudere kinderen als financiële tegemoetkoming
- als een gezinslid bij wet is uitgesloten van bijstand en de langdurigheidstoeslag, is er ruimte voor gemeenten om aan de overige gezinsleden wel de langdurigheidstoeslag te verstrekken (met aangepaste norm). Utrecht kiest ervoor de ruimte te benutten en de gezinsleden van een niet-rechthebbende een langdurigheidstoeslag te verstrekken (m.u.v. gezinnen met 65-plusser(s): daarvoor is er de reserveringstoeslag).
- de toeslag wordt jaarlijks uitbetaald. In geval van een gezin met personen die voor de invoering van de huishoudtoets een zelfstandig recht op de toeslag hadden, is het moment van de laatste uitbetaling per persoon verschillend. Het is niet klantvriendelijk om een jaar te wachten na de laatste uitbetaling. De andere gezinsleden wachten dan immers al meer dan een jaar. Daarom kiest Utrecht ervoor, om de toeslag toe te kennen al op het moment dat tenminste één gezinslid langer dan een jaar heeft gewacht.
- U-pas: de huishoudtoets wordt niet toegepast op de U-pas. De pas is gericht op het bevorderen van participatie. Gezinsleden behouden een individueel recht op de pas.
- Utrecht kiest ervoor om de middelen voor de motie Sterk mede te benutten als tegemoetkoming voor de negatieve koopkrachteffecten van Utrechters. Bij de uitwerking van de motie door het rijk dringt Utrecht aan op een zoveel mogelijk categorale regeling

Ad c) Reserveringstoeslag

De reserveringstoeslag is eigenlijk de langdurigheidstoeslag voor 65 plussers. Vergelijkbaar met het bestaansrecht van de langdurigheidstoeslag geldt dat het risico om onder de armoedegrens terecht te komen groter wordt naarmate men langer van een laag inkomen moet rondkomen. De middelen om vervangingsuitgaven te doen zijn uitgeput. Met dat verschil dat 65 plussers geen mogelijkheid hebben hun inkomenssituatie te verbeteren door bijvoorbeeld een baan te aanvaarden. Omdat de reserveringstoeslag een voorliggende voorziening is, beperkt het de aanvragen bijzondere bijstand en daarmee de uitvoeringskosten. De reserveringstoeslag kent twee groepen: alleenstaanden (200,-) en gehuwden/samenwonenden (300,-). Deze regeling blijft ongewijzigd

Ad d) Subsidie ter ondersteuning van de Pluspunten en Stichting Leergeld

Ondanks een solide armoedebeleid zijn er groepen die tijdelijk buiten het vangnet vallen. Dit heeft meerdere oorzaken. Zowel het landelijke- als gemeentelijke beleid is helaas niet feilloos. Zo komt het voor dat na een aanvraag voor een uitkering, de termijn van betaling wordt overschreden, waardoor er langere tijd geen inkomen is. Ook door eigen schuld raken mensen in de problemen en soms is er simpelweg sprake van opeenstapeling van pech. Verschillende maatschappelijke partners en honderden vrijwilligers in de stad zetten zich in voor deze mensen die tussen wal en schip vallen. Deze inzet wordt door de gemeente zeer gewaardeerd.

De rol van deze organisaties past in de huidige tijdsgeest van een sterke civil society en een terugtrekkende overheid. De organisaties hebben voor de gemeente een belangrijke signaal- en verwijfsfunctie. De gemeente benadrukt dat het niet haar primaire taak is om dergelijke maatschappelijke initiatieven te financieren. De gemeente wil echter niet de ogen sluiten voor de tijdelijke noodzaak van de initiatieven en het belang ervan voor een groot aantal Utrechters. Daarom wordt er voor de duur van deze armoedenota jaarlijks een subsidiebedrag beschikbaar gesteld van 50.000 euro voor zowel stichting Leergeld als voor de pluspunten. Deze subsidie is tijdelijk en zal niet de gehele kosten van de initiatieven dekken. Deze subsidie is bedoeld als een ondersteuningssubsidie voor de coördinatie en organisatie van hun activiteiten die passen binnen het gemeentelijke armoedebeleid. De gemeente wil niet de taak van de civil society overnemen en vindt dat de organisaties zelf verantwoordelijk zijn voor het werven van inkomsten bij fondsen. De subsidie is daarmee een bijdrage in de kosten zodat er een basis is gegarandeerd.

De keuze voor stichting Leergeld is gelegen in de kennis en expertise van deze partner in de stad op het gebied van participatie van kinderen in achterstandssituaties. De pluspunten worden gezien als belangrijke vindplaats voor de meest kwetsbare burgers met een belangrijke verwijfsfunctie. Bij het verstrekken van de subsidie wordt er van uitgegaan, dat beide organisaties expertise bieden en een bijdrage leveren aan potentiële toekomstige maatschappelijke initiatieven, als het gaat om de coördinatie van vrijwilligers.

De subsidie gaat in met ingang van 1 januari 2013. Naar aanleiding van een toezegging aan de raad is in 2012 reeds een subsidie toegezegd aan Stichting leergeld, daarnaast zullen de pluspunten in 2012 een bijdrage in de kosten coördinatie en logistiek ontvangen.

4.3. Meedoen!

Een belangrijk onderdeel van het armoedebeleid is ervoor zorgen dat een laag inkomen geen belemmering is om mee te doen. Ook Utrechters met een laag inkomen moeten kunnen participeren en dat geldt voor hun kinderen des te meer. De U-pas is al sinds jaren een veel gebruikt instrument voor Utrechters om met korting deel te nemen aan verschillende participatiebevorderende activiteiten. Ook regiogemeenten maken gebruik van de Utrechtse participatiepas.

MEEDOEN!

- a) U-PAS GERICHT OP STRUCTUREEL AANBOD (AANGEPASTE REGELING)
- b) PARTICIPATIETEGELINGEN VOOR KINDEREN
 - o JEUGDSPOORTFONDS (ONGEWIJZIGD)
 - o SCHOOL€XTRA (ONGEWIJZIGD)
 - o COMPU4SCHOOL (ONGEWIJZIGD)
 - o WEEKJE WEG (ONGEWIJZIGD)

Participatieregeling: U-pas

Wij zijn trots op het bestaan en het gebruik van de U-pas in onze stad. Toch kunnen wij, vanwege de rijksbezuinigingen niet op dezelfde voet doorgaan met het U-pas-beleid. Het gaat vooral om de normering van de gemeentelijke inkomensgrenzen op 110% (rijksmaatregel, zie paragraaf 2.3). De doelgroep van de U-pas wordt beperkt tot van 125% naar 110%, met een uitzondering voor kinderen. De normering van het inkomensbeleid brengt een korting in het gemeentefonds met zich mee (zie ook paragraaf 2.4). Dat leidt tot een herbezinning op het doel van de U-pas. Waar het ooit begonnen is als participatiepas gericht op sportieve en culturele activiteiten, is het aantal incidentele- en structurele U-pas aanbieders in de loop van de jaren flink uitgebreid. Meer en meer richtte het aanbod zich op incidentele uitjes waaronder bioscoopbezoeken en daguitjes. Vanaf 2012 zal het aanbod weer aansluiten bij de oorspronkelijke doelstelling: bevorderen van structurele participatie: sport- en cultuuractiviteiten. Met de korting op het gemeentefonds als gevolg van het normeren van de inkomensgrens op 110% moet er een keuze gemaakt worden. Er is voor gekozen om de inkomensgrens voor de participatieregelingen voor kinderen ongemoeid te laten op 125%. Deze ruimte is er omdat het de regeling gericht is op participatiebevordering. Om dit structurele aanbod in stand te houden en kinderen tot 125% te kunnen laten participeren, komt het incidentele aanbod te vervallen. Om de kosten beheersbaar te maken wordt het bedrag per deelnemer gemaximeerd.

De aanpassingen zijn:

- afschaffen incidenteel aanbod met ingang van 1 juli 2012, de magazines houden op te bestaan.
- de inkomensgrens van de U-pas voor volwassenen wijzigt op 1 juli 2012 van 125% naar 110%. voor kinderen blijft de U-pas grens 125%
- vanaf 1 juli 2012 ligt de nadruk op het structurele aanbod, te weten sport- en cultuuractiviteiten. Daarnaast biedt de U-pas aanbod van eettafels, bibliotheken, zwemlessen en volkstuinen
- naar aanleiding van signalen uit de stad dat steeds vaker ook Utrechters jonger dan 55 jaar gebruik willen maken van de eettafels, dit vaak om eenzame mensen gaat, wordt de regeling voor eettafels aangepast. De korting op de eettafels wordt met ingang van 1 juli 2013 gemaximeerd tot 4 maal per week, de doelgroep wordt uitgebreid naar 45-plus i.p.v. 55-plus.
- met ingang van 1 juli 2013 wordt een maximaal budget per U-pas deelnemer ingevoerd. Voor volwassenen geldt een budget van 100 euro en voor kinderen 225 euro, uitgezonderd de bibliotheek en eettafels. De toetsing is individueel. Het budget is bedoeld voor deelname aan sport en cultuur.

Afweging: invoeren eigen bijdrage sport- en cultuuractiviteiten?

Het sporten voor kinderen tot zeventien jaar is de afgelopen jaren gratis geweest. Om het principe 'niets voor niets' uit te dragen, Utrechterse ouders en hun kinderen tot een bewuste keuze te bewegen en kosten beheersbaar te maken, is overwogen een eigen bijdrage in te voeren voor sport- en cultuuractiviteiten. Omdat we niet bij voorbaat al een financiële drempel willen opwerpen en de toegang tot de meest gangbare sporten mogelijk moet blijven, is er uiteindelijk voor gekozen geen eigen bijdrage in te voeren maar een maximaal U-pas budget. Op die manier blijven de meeste sporten voor kinderen gratis toegankelijk, maar zullen de ouders bij dure sporten of als de kinderen meerdere sporten willen doen, zelf de meerkosten moeten betalen.

Participatieregelingen voor kinderen

Voor kinderen houden we de huidige U-pasgrens in stand. Als hun ouders een inkomen hebben tot 125% van het sociaal minimum hebben de kinderen recht op een U-pas. Omdat het doel van de U-pas

gericht is op het verhogen van de participatie wordt de inkomensnormering tot 110% niet toegepast. Door deze hogere inkomensgrens en omdat de U-pas individueel wordt verstrekt is er geen effect van de huishoudtoets op het aantal deelnemers te verwachten. Aanvullend op de U-pas gelden er voor kinderen nog een aantal regelingen. De (participatie)regelingen voor kinderen zijn:

- *U-pasbudget (aangepaste regeling)*

Met ingang van 1 juli 2013 krijgen kinderen waarvan de ouders een inkomen hebben tot 125% een U-pas budget van €225 euro. Dit budget kan worden ingezet voor sport- en cultuuractiviteiten. Uitgangspunt bij dit budget is dat gangbare sporten bij verenigingen gratis blijven. De verwachting is dat dit ruimschoots mogelijk, de gemiddelde kosten per kind voor het sporten waren in 2010 € 135 euro. Voor dure sporten of een combinatie van activiteiten, zullen ouders zelf moeten bijdragen. 2012 geldt nog als een overgangsjaar. De aangepaste regeling vervangt het gratis sporten omdat het nieuwe U-pas budget ouders een bewuste keuze laat maken voor het aanbod, niets alles kan onbeperkt. Bovendien is het zowel in communicatie als in uitvoering eenduidig, kosten zijn beter beheersbaar.

- *Bijdrage aan jeugdsportfonds (ongewijzigde regeling)*

De gemeente verstrekt jaarlijks een bedrag van 10.000 euro aan het jeugdsportfonds voor bijvoorbeeld het verstrekken van sportmateriaal en sportkleding aan kinderen. Het fonds is bedoeld voor kinderen van tot achttien jaar.

- *School€xtra (ongewijzigde regeling)*

Voor kinderen met een U-pas is er een vergoeding voor de kosten van schoolactiviteiten zoals schoolkampen, excursies en workshops. Deze regeling geldt voor schoolgaande kinderen van vier tot en met zestien jaar. Voor kinderen op de basisschool bedraagt de maximale vergoeding € 50,- per schooljaar. Voor een kind in het voortgezet onderwijs wordt per schooljaar maximaal € 100,- aan kosten vergoed. De scholen vragen de vergoeding aan.

Afweging: financiële tegemoetkoming in kosten voor stedenreizen op scholen?

Er is overwogen, na signalen van onder meer stichting leergeld, om bijzondere bijstand open te stellen voor de kosten van stedenreizen op middelbare scholen. Het idee erachter is helder: gezinnen met oudere kinderen hebben van alle groepen financieel het minst te besteden. De kosten voor stedenreizen zijn hoog. Waarom geen tegemoetkoming van de gemeente? Er is gekozen om dit niet te doen. De belangrijkste reden is dat Utrecht vindt dat er daarmee een taak wordt overgenomen die bij de scholen ligt. Dit strookt niet met de nadruk van de gemeente op het belang van eigen kracht en inzet vanuit civil society. Bovendien zou een nieuwe regeling 'bijzondere bijstand voor stedenreizen' onwenselijke prikkels met zich mee brengen: als de gemeente de stedenreizen zou compenseren, vermindert de noodzaak voor scholen om kritisch te kijken naar de betaalbaarheid en aanbod van hun buitenschoolse activiteiten, evenals hun eigen plicht om te zorgen dat hun activiteiten voor alle scholieren toegankelijk moeten zijn (zoals dat op sommige scholen gedaan wordt middels een fonds voor activiteiten).

- *Compu4school voor brugklassers (ongewijzigde regeling)*

Kinderen met een U-pas die voor het eerst naar het voortgezet onderwijs gaan komen in aanmerking voor een gratis computer, inclusief beeldscherm, printer en een eenmalige bijdrage

van € 100,- in de kosten voor Internet. Voorwaarde om voor deze regeling in aanmerking te komen is dat het kind de gratis computercursus heeft gevolgd, die de gemeente aanbiedt. Per gezin wordt één computer verstrekt.

- *Weekje weg voor gezinnen met een bijstandsuitkering (ongewijzigde regeling)*

Het Weekje Weg (georganiseerd door stichting de Voorpost) is bedoeld kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar afkomstig uit gezinnen die wonen in de gemeente Utrecht en leven van een bijstandsuitkering. Utrechtse gezinnen mogen eens in de drie jaar zich hiervoor opgeven, zodat iedereen een kans krijgt een keer mee te gaan. Iedere zomer kunnen in totaal dertig gezinnen een weekje op vakantie in een vakantiehuis in Nederland.

Voorbeelden van meer efficiëntie in het armoedebeleid:

- een vereenvoudigde woonkostenregeling vervangt de huidige twee regelingen woonlastenfonds en woonkostentoeslag. Dit draagt bij aan lagere uitvoeringskosten
- er wordt een gemaximeerd U-pas budget geïntroduceerd: niet langer afzonderlijke declaraties van organisaties. Uitvoeringsarm en gemaximeerde uitgaven
- bij bijzondere bijstand voor woninginrichting en babyuitzet wordt uitgegaan dat een deel van de goederen tweedehands kan worden aangeschaft. Tegelijkertijd wordt de bewijslast voor deze kostensoort afgeschaft, aanvragers hoeven geen bonnen te overleggen als bewijsstuk.

° *verlagen vergoedingen voor bijzondere bijstand woninginrichting en babyuitzet*

De bedragen die worden verstrekt voor woninginrichting en babyuitzet zijn gebaseerd op de bedragen die het NIBUD hanteert voor aankoop van nieuwe producten zoals een bankstel, ledikant of een commode. De bedragen worden verlaagd, omdat het voor een deel aanschaffen van tweedehands goederen redelijk geacht wordt, temeer met de opkomst van een medium als Marktplaats. De hoogte van het straks te vergoeden bedrag is nog steeds dermate hoog, zodat een deel van de behoeften ook nieuw gekocht kan worden. Er wordt niet opgelegd wat tweedehands aangeschaft moet worden, dat is aan de klant zelf. Tegelijkertijd met het invoeren van tweedehands aanschaf, wordt de bewijslast afgeschaft. Aanvragers hoeven geen bonnen meer te overleggen als bewijsstuk.

4.4. Wederkerigheid en meedoen

Een van de uitgangspunten in ons participerend armoedebeleid, zoals ook beschreven in de nota sociaal kwetsbaren, is dat mensen zelf aan zet zijn. De ondersteuning van de gemeente is in principe tijdelijk en de Utrechters zijn zelf verantwoordelijk. De Utrechters op hun beurt mogen van ons verwachten dat we tijdig adequate ondersteuning bieden als dat nodig is. In 2012 zal wederkerigheid verder worden uitgewerkt in relatie tot de aanpak sociaal kwetsbaren, hierbij wordt aangesloten bij de pilots sociale gebiedsteams in de wijken Overvecht en Ondiep. Bij het uitwerken van het principe wederkerigheid wordt de relatie met het versterken van participatie en eigen kracht gelegd. Er wordt gezocht naar de mogelijkheid om het gebruik van de participatieregelingen te koppelen aan de inzet van de Utrechter zelf. Bijvoorbeeld door bij het verstrekken van de U-pas te wijzen op de participatiemogelijkheden in de wijk en de Utrechter te stimuleren hier een bijdrage aan te leveren. Onderzocht wordt of het haalbaar is of Utrechters met vrijwilligerswerk korting kunnen verdienen op activiteiten die eerder behoorden tot het geschrapte incidentele U-pas aanbod. Andere te onderzoeken voorbeelden zijn: kan het gebruik van de U-pas gekoppeld worden aan vrijwilligerswerk bij een sportclub of kan de schoolextra regeling worden gekoppeld aan de inzet van de ouders als lees- of

overblijfouder op de school van hun kinderen. Tenslotte wordt bekeken hoe de relatie tussen gezondheidsprogramma's en armoederegelingen versterkt kan worden. Nu nog is het eigen risico meeverzekerd in het collectieve ziektekostencontract. Met een toekomstige aanbieder kan bekeken worden of het wel of niet vergoeden van het eigen risico voor mensen met een laag inkomen afhankelijk kan worden gemaakt aan de mate waarin iemand gezond leeft en participeert (bijvoorbeeld als vrijwilliger). Bij het uitwerken van het begrip wederkerigheid is het streven zoveel mogelijk aan te sluiten bij participerende activiteiten in de wijk en waar mogelijk ervaringsdeskundigen te betrekken

4.5. Resultaat

De beschreven regelingen leveren een bijdrage met als doel 'de basis op orde' en 'meedoen!' Uiteindelijk wordt voorkomen dat Utrechters financieel belemmerd worden om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Welk resultaat wordt er na gestreefd, wanneer heeft het armoedebelief effect?

- Financiële armoede is bestreden waarmee het aandeel Utrechters met een inkomen op het sociaal minimum lager is dan de landelijke trend
- Immateriële armoede is bestreden doordat het besteedbaar inkomen van Utrechters voldoende is om het niet-veel-maar-toereikend budget te kunnen bekostigen
- Utrechters doen mee
- Het bereik van de armoederegelingen is minimaal 90 procent
- Onze dienstverlening scoort minimaal een 7

Bovenstaande resultaten worden gemeten aan de hand van de armoedemonitor en de minima-effectrapportage (MER) van het Nibud die eens in de twee jaar verschijnen. In 2013 verschijnen de eerstvolgende versies. De klanttevredenheid wordt getoetst door middel van het klanttevredenheidsonderzoek van de afdeling Werk en Inkomen, welke in 2012 opnieuw zal verschijnen.

Wat streven we na:

- er wordt gestreefd naar een bereik van minimaal 90%, dat tweejaarlijks wordt gemeten aan de hand van de armoedemonitor
- onze dienstverlening scoort minimaal een 7 en het aantal klachten wordt jaarlijks gemonitord
- het beleid is, binnen de mogelijkheden²⁴, er op gericht de armoedeval tegen te gaan. Het voorkomen van de armoedeval wordt gemeten aan de hand van de tweejaarlijkse minima-effectrapportage
- de gemeente Utrecht neemt actief deel aan de Utrechtse armoedecoalitie
- cliëntparticipatie is geborgd in de beleidscyclus middels de cliëntenraad. De cliëntenraad adviseert gevraagd en ongevraagd over (nog te vormen) beleid.

Communicatie

Een hoog bereik is mede afhankelijk van goede communicatie en voorlichting. De bestaande kanalen worden hiervoor benut: via het boekje 'extra voor U' en door wijzigingen bekend te maken in het 'Werk en Inkomen journaal'. Medewerkers worden geschoold en de informatie op internet over

²⁴ De rijksmaatregel om het inkomensbeleid te normeren op 110% van het sociaal minimum zal naar verwachting het aantal mensen dat te maken krijgt met een armoedeval vergroten. Immers, wanneer iemands inkomen stijgt boven 110% van het sociaal minimum, komen bepaalde regelingen te vervallen, zoals de premiebijdrage van de ziektekostenverzekering en de U-pas voor volwassenen. Met het wettelijk normeren van de inkomensgrens op 110% heeft Utrecht nog slechts geringe invloed op het bestrijden van de armoedeval middels armoederegelingen.

armoederegelingen aangepast. Maatschappelijke partners en intermediairs worden voorgelicht over de nieuwe regelingen. Vanaf 2013 kennen we de aparte functie van voorlichter niet meer, maar voorlichting blijft tot onze taak behoren. Het V-team wordt in stand gehouden, waarbij de gemeente een coördinerende taak vervult. Het netwerk van de Utrechtse armoedecoalitie wordt benut. Om ook werkende armen te bereiken worden nieuwe intermediairs, bijvoorbeeld vakbonden, Kamer van Koophandel en organisaties voor ZZP'ers, betrokken.

4.5. Samenvatting (wijziging van) regelingen²⁵

DE BASIS OP ORDE		2012	2013–2015
1. Inkomensondersteuning vaste lasten			
a. premiebijdrage collectieve ziektekostenregeling	Geen wijziging: maandelijks € 6,55 premiebijdrage voor Utrechters > 125% WSM	Wijziging doelgroep: maandelijks €6,55 voor Utrechters >110% WSM	
b. collectieve energie–inkoop	Uitwerken regeling	Bieden toegang collectief energie contract	
c. woonkostenregeling	Geen wijziging: woonkostentoeslag en woonlastenfonds	Nieuwe woonkostenregeling vervangt oude woon–regelingen, doelgroep wordt herzien	
d. toegang nachtopvang dak– en thuislozen	Bestaand aanbod blijft ongewijzigd	Idem 2012	
2. inkomensondersteuning bijzondere kosten			
a. bijzondere bijstand	– I.v.m. invoeren huishoudtoets richtlijn i.v.m. draagkracht–berekening aanpassen – verlagen vergoedingen voor woninginrichting en babyuitzet – opvangen stapelingseffect rijksmaatregelen – uitwerking motie sterk	Idem 2012	
b. langdurigheidstoeslag	Regeling wordt niet gewijzigd	Wijziging: toevoegen norm voor gezinnen met 2 of meer kinderen, waarvan minimaal één kind 12 jaar of ouder.	
c. Reserveringstoeslag	Regeling wordt niet gewijzigd	Regeling wordt niet gewijzigd	
d. Subsidie st. leergeld en Pluspunten	Ondersteuningssubsidie st. leergeld en pluspunten	Ondersteuningssubsidie voor st. leergeld en pluspunten. Totaal €100.000	
MEEDOEN!			
1. Participatieregeling			
a. U–pas	– afschaffen incidenteel aanbod (juli 2012) – inkomensgrens volwassenen 110% WSM (juli 2012) – hanteren inkomensgrens 125% voor kinderen	– hanteren inkomensgrens 125% voor kinderen – maximeren U–pas budget: volwassenen €100, kinderen € 225 (1 juli 2013) – nadruk op structureel aanbod + eettafels, volkstuinten, bibliotheek en lezswemmen – Maximeren korting eettafels, uitbreiden doelgroep eettafels	
2. Participatieregelingen voor kinderen			
b. bijdrage jeugdsportfonds	Regeling wordt niet gewijzigd	Idem 2012	
c. school€extra	Regeling wordt niet gewijzigd	Idem 2012	
d. compu4school	Regeling wordt niet gewijzigd	Idem 2012	
e. weekje weg	Regeling wordt niet gewijzigd	Idem 2012	

²⁵ Hoofdstuk 6 geeft een financieel meerjarenbeeld en bijlage A biedt een detailoverzicht met de financiële gevolgen van de beleidsaanpassingen

5. Schuldhulpverlening

5.1. Inleiding

Schuldhulpverlening, waaronder ook sociale kredietverlening, is een belangrijk onderdeel van het armoedebeleid. Niet alleen zorgen schulden voor financiële problematiek, schulden zijn bovendien een belemmering om te participeren. Het voorkomen en aanpakken van problematische schulden draagt daarmee bij aan het voorkomen van armoede in brede zin.

De schuldhulpverlening staat sterk onder druk. De budgetten nemen af als gevolg van de rijkskorting van ruim 400.000 euro op het gemeentefonds, maar de vraag naar schuldhulpverlening blijft onverminderd hoog²⁶. Het is daarmee de uitdaging om met minder geld meer te kunnen doen. Daarbij is het nodig efficiënter te werken en kritisch te kijken naar wat de taak van de gemeente is en wat de taak van anderen.

Op korte termijn²⁷ zal de wet gemeentelijke schuldhulpverlening in werking treden, met deze kaderwet krijgt schuldhulpverlening een wettelijke basis. De kaderwet benoemt een aantal onderdelen waarop een gemeente beleid moet maken en die aan de gemeenteraad moeten worden voorgelegd. Met dit meerjarenbeleidsplan armoede, waar schuldhulpverlening onderdeel van is, lopen we hier al op vooruit²⁸. De onderdelen uit de wet zijn vertaald in de uitgangspunten in paragraaf 5.3. Vooraf wordt eerst kort beschreven wat er onder schulden wordt verstaan en wat het doel is van de Utrechtse schuldhulpverlening. Tenslotte eindigt dit hoofdstuk met de belangrijkste speerpunten voor de komende jaren (5.5.).

5.2. Wat willen we bereiken?

Definitie van problematische schulden

Van een problematische schuldsituatie is sprake indien de schuldenaar niet zonder professionele hulp in staat is een oplossing voor zijn schuldsituatie te vinden.²⁹

Een betalingsachterstand hoeft geen probleem te zijn, zolang iemand overzicht blijft houden wat er moet worden terugbetaald en hier afspraken over maakt. Een schuld wordt problematisch indien er niet meer wordt of kan worden terugbetaald. In dat geval kan iemand zich tot de gemeente wenden voor schuldhulpverlening, zodat de belemmering om te participeren kan worden weggenomen. Ook hier geldt dat voorop staat dat er nadrukkelijk eerst gekeken wordt naar de eigen kracht van de Utrechter. Wat kan iemand zelf (nog) en wat kan zijn sociaal netwerk betekenen. Daarna pas wordt er gekeken wat er verder nog voor ondersteuning nodig is. Niet het aanbod is het uitgangspunt, maar de vraag van de Utrechters en wat er nodig is om te kunnen participeren.

Het aantal mensen dat niet op eigen kracht haar financiële problemen kan oplossen blijft groeien. In 2011 is het aantal aanvragen toegenomen met 22 procent ten opzichte van 2010. De omvang van de

²⁶ zie ook het financiële kader in hoofdstuk 2.4

²⁷ de wet is nog niet behandeld in de Eerste Kamer, naar verwachting treedt de wet in werking met ingang van 1 juli 2012 of 1 januari 2013. Zie ook paragraaf 2.3.

²⁸ De uitwerking en implementatie van het beleidsplan gebeurt door het opstellen van beleidsregels en waar nodig het wijzigen van het handboek en de werkprocessen

²⁹ Schuld of geen schuld; over schuldhulpverlening inclusief de Wsnp, Martens, F.L., H.D.L.M. Schruer, J.L.J.L. Tjinkink Den Haag, Elsevier Bedrijfsinformatie, 2000.

gemiddelde schuld van Utrechtse klanten is gestegen van gemiddeld € 5.200,- in 2010 naar gemiddeld € 10.000,- in 2011.

Doelstelling

Het doel van schuldhulpverlening is het vergroten van de duurzame (financiële en sociale) zelfredzaamheid en participatie van de burgers en, indien dit niet mogelijk is, adequate hulp bieden om maatschappelijke uitval te voorkomen.

Geldzorgen vormen een belemmering voor deelname aan het maatschappelijk leven en de arbeidsmarkt. Onderzoek³⁰ wijst bijvoorbeeld uit dat de gemiddelde uitkeringsduur langer is als een uitkeringsgerechtigde zich in een problematische schuldsituatie bevindt. Bovendien loont investeren in schuldhulpverlening. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat het rendement van schuldhulpverlening twee keer zo hoog is als de kosten ervan.

De gemeente biedt ondersteuning op het financiële vlak aan diegenen die zonder ondersteuning hun schuldsituatie niet kunnen oplossen of erger in de problemen komen. Deze ondersteuning is gericht op het aanboren en ontwikkelen van eigen kracht, kennis en vaardigheden van de klant. Naar vermogen gaan schuldenaren actief aan de slag met schulden. De gemeente faciliteert en ondersteunt waar nodig. Schuldenvrijheid is niet altijd het eindresultaat, dat kan ook stabilisatie van de schulden zijn: leven met schulden.

Met het aanbieden van schuldhulpverlening streven we ernaar dat een inwoner van Utrecht:

- een minimale financiële basis heeft, minimaal ter hoogte van de beslagvrije voet,
- een stabiele financiële situatie heeft, in eigen beheer of (gedeeltelijk) overgenomen door iemand anders, en escalatie van de schulden in de basisbehoeften wordt voorkomen,
- binnen 4 weken na aanmelding wordt uitgenodigd voor een intake en vervolgens inzicht krijgt in de doorlooptijden,
- en hiermee ervoor te zorgen dat iedereen mee kan doen in de maatschappij.

Doelgroep

Alle Utrechters van 18 jaar of ouder, zijnde een natuurlijk persoon, kunnen een beroep doen op de reguliere schuldhulpverlening, met uitzondering van recidivisten. Hieronder wordt verstaan: klanten die minder dan 6 maanden geleden zijn afgewezen voor schuldhulpverlening of waarbij er minder dan 12 maanden geleden een beëindiging van de WSNP heeft plaatsgevonden.

Naast reguliere schuldhulpverlening biedt Utrecht specifieke schuldhulpverlening voor drie groepen:

- Jongeren (18 tot en met 26 jaar). Schuldhulpverlening voor jongeren is complex, vaak omdat ze nauwelijks inkomen hebben om hun schulden af te lossen. Vaak gaat het bij jongeren om onregelbare schulden, zoals in het geval van boetes van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB). Jongeren met schulden kunnen zich melden bij het jongerenloket. Daar wordt gezocht naar een passende oplossing voor de situatie. Lang niet altijd gaat het om een schuldenregeling, maar eerder om het stabiliseren van de situatie, Bijvoorbeeld door het bieden van budgetbeheer of de jongeren ondersteunen bij het krijgen van werk en (aanvullend)inkomen.
- Voor de zogenaamde OGGZ doelgroep, zoals (ex) dak- en thuislozen, verslaafden, psychische stoornissen en mensen met multi-problematiek geldt er een bijzonder aanbod. De groep is doorgaans moeilijk leerbaar, valt snel terug en heeft veel begeleiding nodig. Vrijwel altijd is er al

³⁰ Schuldhulpverlening Loont, Nadja Jungmann en Roeland van Geuns, Amsterdam, juli 2011

begeleiding aanwezig op andere leefgebieden dan financiën. Utrecht heeft als G4 gemeente het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang getekend. De vertaling van de tweede fase is beschreven in het Stedelijk Kompas. Eén van de doelstellingen is snelle inzet van financiële hulpverlening. Voor gespecialiseerde schuldhulpverlening voor de OGGZ doelgroep wordt inkomensbeheer en schuldhulpverlening ingekocht bij Stadsgeldbeheer.

- ° Voor zelfstandig ondernemers is het niet mogelijk om een regulier minnelijk traject op te starten, omdat de inkomenssituatie van een zelfstandig ondernemer te onzeker is om de schuldeisers een goed gefundeerd schuldsaneringsvoorstel tegen finale kwijting te kunnen doen. Om schuldhulpverlening te bieden geldt dan de voorwaarde dat de persoon is uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel en het bedrijf is beëindigd bij de belastingdienst. Juist omdat de financiële situatie van een zelfstandig ondernemer dermate specifieke kennis vereist, worden zelfstandig ondernemers doorverwezen naar Bureau Zelfstandigen. Schuldhulpverlening aan zelfstandig ondernemers valt niet onder de Wet op Gemeentelijke Schuldhulpverlening.

5.3. Uitgangspunten Utrechtse schuldhulpverlening

Om bovenstaande doelstelling te verwezenlijken wordt er een aantal uitgangspunten gehanteerd. Deze sluiten aan op de onderdelen uit de kaderwet Gemeentelijke Schuldhulpverlening.

1. Preventie en vroegtijdige interventie zijn van groot belang

Mensen moeten zich bewust worden van de waarde van geld en van het aangaan van financiële verplichtingen, om te voorkomen dat mensen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen. Preventieactiviteiten maken onderdeel uit van een programmatische aanpak gericht op doel- en risicogroepen, waaronder bijvoorbeeld jongeren, gezinnen met kinderen en burgers met een inkomensterugval vanwege de economische crisis.

2. Er is een effectieve uitvoering van schuldhulpverlening

Er is sprake van een toenemend aantal klanten³¹ en een afnemend budget. Het is daarom zaak om met de beschikbare middelen zo veel mogelijk mensen zo effectief mogelijk te ondersteunen. We zetten stevig in op de voortgang van het schuldhulpverleningstraject.

Eerste prioriteit is het creëren van financiële stabiliteit en rust. Voorkomen moet worden dat de schulden (verder) escaleren. Een stabiele situatie is een voorwaarde voor het regelen van de schulden.

Als er gestart kan worden met aflossing aan de schulden, is het uitgangspunt dat de schulden volledig betaald worden. Maar de looptijd van de betalingsregeling moet haalbaar zijn voor de klant. Bij een problematische schuld wordt een schuldbemiddeling of het saneringskrediet ingezet, volgens de gedragscode van de Nederlandse Vereniging van Volkskrediet (NVVK).

3. Schuldhulpverlening is maatwerk

De dienstverlening wordt primair gericht op de situatie en de omstandigheden van de klant. Een voorbeeld van maatwerk is de aanpak Voorkomen Huisuitzetting! waarbij we in samenwerking met woningcorporaties, GG&GD en maatschappelijk werk voorkomen dat vanwege huurschuld een woning moet worden ontruimd.

Het is niet altijd mogelijk om een klant met schulden ook daadwerkelijk schuldenvrij te maken. Indien een schuldregeling volgens de gedragscode of toepassing van de wet schuldsanering natuurlijke

³¹ Ook in de andere G4 gemeenten is er sprake van veel aanvragen/aanmeldingen schuldhulpverlening. Omdat er verschillende definities worden gehanteerd, de aard van de dienstverlening onderling verschilt, maar bijvoorbeeld ook de inwonersaantallen verschillen, is het niet mogelijk de cijfers onderling te vergelijken.

personen niet mogelijk is, dan wordt er gekeken naar alternatieve manieren om de schulden af te lossen, rekening houdend met de beslagvrije voet, aangevuld met flankerende hulp, budgetbeheer en/of beschermingsbewind.

4. Schuldenproblematiek wordt integraal benaderd

Het hebben van schulden is meer dan een financieel probleem. Vaak liggen problemen op andere leefgebieden ten grondslag aan het ontstaan van de schulden. Door het integraal aanpakken (door bijvoorbeeld ook te kijken naar inkomen en gedrag) is de kans op succes en het gemotiveerd maken en houden van de klant groter. We zijn er daarom van overtuigd dat financiële problemen alleen duurzaam kunnen worden bestreden vanuit een breder perspectief dan alleen het financiële. De wet legt de verantwoordelijkheid om alle ketenpartners in verbinding te brengen bij de gemeente. De gemeente neemt daarom de positie in van regisseur.

De gemeente voert regie richting ketenpartners en zorgt voor interne integrale werkwijze voor eigen klanten met als uitgangspunt 'één klant, één plan' waarbij er optimale afstemming is tussen trajectbegeleider schuldhelpverlening, de werkcoach/consulent nieuwe aanvragen, sociaal raadsliedenwerk en maatschappelijk werk. De eigen kracht van de Utrechters is uitgangspunt, de vraag staat centraal en niet het aanbod.

5. Het hulpaanbod is niet vrijblijvend

De klant blijft primair zelf verantwoordelijk voor het oplossen van zijn financiële problemen. Dat betekent dat een constructieve houding van de klant mag worden verwacht. De klant is verplicht om alle medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is gedurende het schuldhelpverleningstraject.

Vooraf wordt aan de klant duidelijk gemaakt wat de consequenties zijn als men zich niet aan de afspraken houdt. Bij klanten die zich verwijtbaar niet aan hun verplichtingen houden, wordt na zorgvuldige afweging en voorlichting, besloten om de schuldhelpverlening te weigeren of te beëindigen. Hierbij geldt een uitsluitingstermijn van 6 maanden tot maximaal 1 jaar.

6. Er geldt een maximale wachttijd

De maximale wachttijd tussen het moment dat de klant zich aanmeldt en het moment dat het intakegesprek plaatsvindt is 4 weken. Bij een spoedsituatie, te weten dreigende ontruiming of dreigende afsluiting van gas, licht of water, geldt een maximale wachttijd van 3 dagen. Deze termijnen zijn wettelijk vastgelegd. De klant krijgt daarnaast inzicht in de verwachte doorlooptijden.

7. De kwaliteit moet gewaarborgd worden

Om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen werken wij volgende de modules en de gedragscode van de NVVK. Besluiten³² worden weloverwogen genomen. Mocht een klant desondanks het niet eens zijn met een besluit, staat daartegen bezwaar en beroep open bij de gemeente. Ook kan een klant een klacht indienen bij de klachtenfunctionaris van de gemeente.

³² De Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening leidt ertoe dat de Algemene Wet Bestuursrecht geldt voor aanvragen en besluiten. Onder een aanvraag schuldhelpverlening wordt het intakegesprek verstaan. Dit is het verzoek van belanghebbende om een besluit te nemen (art. 1.3 Awb). De termijn voor het nemen van een besluit (art. 3.25 Awb) vangt aan na het intakegesprek is 8 weken na de aanvraag, dus na het intakegesprek (art. 4.13 Awb). Uiterlijk 8 weken na de intake krijgt de klant een schriftelijke mededeling of er wel of geen schuldhelpverleningstraject wordt opgestart. Indien er geen traject wordt gestart, wordt dit schriftelijk medegedeeld in een beschikking (art. 1.3 Awb) met bezwaarmogelijkheid (art. 4.125 Awb). Indien er wel een traject wordt gestart, wordt dit vastgelegd in het plan van aanpak, mede ondertekend door de klant. Tegen de inhoud van het plan van aanpak is geen bezwaar mogelijk.

5.4. Utrechtse aanpak

De werkwijze binnen de Utrechtse reguliere schuldhulpverlening bestaat uit verschillende onderdelen. In het algemeen geldt dat van mensen wordt verwacht dat ze hun eigen verantwoordelijkheid nemen. De gemeente neemt niet alles van mensen over, ook hier geldt dat er wordt aangehaakt bij de mogelijkheden van mensen. Als iemand er zelf op met behulp van zijn netwerk niet meer uitkomt, biedt de gemeente ondersteuning. De gemeente is regisseur en biedt niet alle ondersteuning zelf: iedereen heeft zijn eigen rol en expertise, de gemeente stemt dit op elkaar af. Zo bieden maatschappelijke organisaties begeleiding bij gedragsverandering en kunnen vrijwilligersorganisaties helpen om administratie te ordenen. Om inzicht te geven in de uitvoering en het Utrechtse aanbod wordt in deze paragraaf nader ingegaan op de verschillende onderdelen van de reguliere schuldhulpverlening.

Aanmelding

De aanmelding is het moment dat een persoon zich tot de gemeente wendt voor hulp bij financiële problemen. Dagelijks is hiervoor een open spreekuur. Het doel van de aanmelding is de registratie van de hulpvraag van de klant. Ook vindt er een voorzieningencheck plaats en wordt er bepaald of er sprake is van een crisissituatie. Onder een crisissituatie wordt verstaan een directe dreiging van een woningontnuiming, beëindiging van de levering van energie en/of water.

Op basis van het aanmeldingsgesprek wordt vastgesteld of iemand wordt uitgenodigd voor een intakegesprek. Als dat (nog) niet mogelijk is krijgt de klant in ieder geval een advies of een doorverwijzing. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met partners die ondersteuning kunnen geven bij gedragsverandering (budgetcoaching) of het op orde maken van de administratie (vrijwilligersorganisaties) en het aanvragen van voorliggende voorzieningen (sociaal raadslieden). Bij een (mogelijke) crisissituatie wordt binnen drie werkdagen na aanmelding het intakegesprek gehouden. Wanneer daarvan geen sprake is wordt het intakegesprek zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen vier weken na de aanmelding gehouden.

Intakefase

Het doel van de intake is het toetsen van de zelfredzaamheid van de klant en het vaststellen van het probleem van de klant om een plan van aanpak te ontwikkelen. In de gesprekken wordt aandacht besteed aan de persoonlijke omstandigheden van de klant en de achterliggende problemen worden achterhaald. Indien nodig worden hier meerdere gesprekken voor gevoerd. De intakefase duurt maximaal drie maanden. De intakefase wordt beëindigd met het wel of niet aanbieden van een schuldhulpverleningstraject. Het besluit om geen hulpaanbod te doen is vatbaar voor bezwaar en beroep.

Plan van aanpak

Het aanbod dat wordt gedaan wordt weergegeven in het plan van aanpak waarin de gemeente het product aanbiedt dat binnen haar professionaliteit het meest aansluit bij de situatie van betrokkene en de doelstelling van de schuldhulpverlening.

Het aanbod kan bestaan uit de volgende producten:

- kredietverlening	- betalingsregelingen
- informatie en advies	- herfinanciering
- crisisinterventie	- minnelijke schuldregeling
- stabilisatie	- aanvraag WSNP
- budgetbeheer	- nazorg

Budgetcoaching kan ook onderdeel zijn van het aanbod. Dit is gericht op gedragsverandering, waarvoor partners worden betrokken met expertise hierin. De voorwaarden van het toegepaste schuldhulpverleningstraject worden vastgelegd in een overeenkomst en aanvullend in het plan van aanpak. Wanneer verzoeker zich gedurende de uitvoering van het traject niet houdt aan de voorwaarden, kan de gemeente alsnog besluiten tot weigering van een verder hulpaanbod. Dit gebeurt middels een beschikking en is vatbaar voor bezwaar en beroep.

Bij de uitvoering van het plan van aanpak houdt de gemeente zich aan de Gedragscode Schuldregeling van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK).

5.5. Speerpunten Utrechtse schuldhulpverlening 2012 – 2015

Er zijn al een aantal activiteiten ingezet ter optimalisering van de dienstverlening en alvast vooruitlopend op de implementatie van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening. Zo is de wachttijd tussen aanmelding en intake teruggebracht naar vier weken en is de samenwerking met de ketenpartners geïntensiveerd. Naast de uitvoering van trajecten schuldhulpverlening zal in 2012 – 2015 extra aandacht uitgaan naar:

Implementatie van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening

Het wetsvoorstel Gemeentelijke Schuldhulpverlening beschrijft een aantal kaders voor de gemeentelijke uitvoering van schuldhulpverlening. Gemeenten hebben hierbinnen veel vrijheid van handelen. De belangrijkste uitgangspunten die Utrecht hanteert zijn beschreven in paragraaf 5.3. Daarnaast worden in 2012 nadere beleidsregels geformuleerd ter implementatie van de wet, bijvoorbeeld als het gaat om het inzetten van het breed moratorium om tijdelijk de incassoactiviteiten van de schuldeisers te kunnen opschorten.

Schuldhulpverlening en de huishoudtoets

De invoering van de huishoudtoets in het kader van de aanscherping WWB heeft ook gevolgen voor schuldhulpverlening. Als gevolg van de invoering van de huishoudtoets ontstaat er een groep zonder zelfstandig inkomen, waardoor schuldhulpverlening voor hen niet mogelijk is. Bijvoorbeeld: een meerderjarig kind heeft inkomen uit arbeid en de ouder krijgt daarom geen uitkering meer als gevolg van de huishoudtoets. Als de ouder schulden heeft en zich voor schuldhulpverlening aanmeldt, is er geen sprake van zelfstandig inkomen. De schuldhulpverlener zal vragen of het kind bereid is om een deel van zijn inkomen in te zetten voor aflossing van de schulden van zijn ouder, maar hier kan geen (gedwongen) beroep op worden gedaan. De ouder zonder inkomen komt dan niet in aanmerking voor schuldhulpverlening. Utrecht vindt dit een onwenselijke situatie en zal hier in de landelijke politiek opnieuw aandacht voor vragen. Het gaat dan om het negatieve effect van de huishoudtoets waardoor een groep niet langer voor schuldhulpverlening in aanmerking komt en dat kinderen verantwoordelijk lijken te worden voor de schulden van hun ouder(s).

Financiën in evenwicht

De schuldhulpverlening staat onder druk. Er zijn minder middelen beschikbaar vanwege een structurele taakstelling uit het rijk, er kan niet langer worden geput uit het participatiebudget als financieringsbron voor schuldhulpverlening en tegelijkertijd is het beroep op schuldhulpverlening onverminderd hoog. Om dit beroep op te kunnen vangen met minder middelen en toch de afhankelijkheid van het participatiebudget te verkleinen wordt structureel de beschikbare prijs- en

looncompensatie ingezet om de uitvoering van schuldhulpverlening te verkleinen. Daarnaast worden de financiële voordelen op de andere armoederegelingen ingezet voor schuldhulpverlening.

Vergroten effectiviteit uitvoering schuldhulpverlening

Naast het werken met klantprofielen worden er in de uitvoering drie sporen ingezet om de effectiviteit te vergroten en de doorlooptijden te versnellen:

- werkprocessen worden aangescherpt door het werkproces schuldhulpverlening te onderwerpen aan een zogenaamd lean-traject dat overbodige processtappen onderkent en kan elimineren. Dit zal de doorlooptijden inzichtelijker maken en verkorten.
- actieve crediteurenbenadering: om succesvolle schuldenregelingen tot stand te brengen wordt er actiever geïnvesteerd in de relatie met een aantal grote schuldeisers, bijvoorbeeld energieleveranciers en thuiswinkelorganisaties. Als met deze schuldeisers vaste afspraken worden gemaakt over onder meer betalingsregelingen en termijnen, kan de doorlooptijd van schuldregelingen behoorlijk omlaag. Dit is zowel in het belang van de schuldenaar als van de schuldeiser.
- er worden meer saneringskredieten verstrekt³³. Het verstrekken van een saneringskrediet is veel minder arbeidsintensief. Bovendien zijn schuldeisers eerder geneigd akkoord te gaan met een voorstel voor een saneringskrediet omdat zij de vordering daarna kunnen afboeken, wat vaak bij lage aflossingen goedkoper is dan de vordering drie jaar aanhouden. Tenslotte geeft het voor de klant meer zekerheid omdat de schulden bij de andere schuldeisers zijn afgeboekt in plaats van dat het pas na drie jaar duidelijk is of de regeling slaagt.

SPEERPUNTEN SCHULDHULPVERLENING³⁴

- O IMPLEMENTATIE WET GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING
- O FINANCIËN IN EVENWICHT
- O PREVENTIE EN NAZORG: INZET VAN (GEMEENTELIJKE) PARTNERS EN VRIJWILLIGERS
- O MET BEHULP VAN KLANTPROFIELEN EFFECTIEVE INZET VAN SCHULDHULPVERLENING
- O VERGROTEN EFFECTIVITEIT VAN DE SCHULDHULPVERLENING EN DOORLOOPTIJDEN VERSNELLEN
- O AANSLUITING PLAN VAN AANPAK MAATSCHAPPELIJKE OPVANG

Werken met de schuldenladder en klantprofielen

De dienstverlening wordt primair gericht op de situatie en de omstandigheden van de klant. Daarbij spelen de stabiliteit van de financiële situatie, de regelbaarheid van de schulden, houding en gedrag van de klant, de mate van zelfredzaamheid van de klant en de (financiële) vaardigheden van de klant een grote rol. Het instrumentarium binnen en buiten de gemeentelijke organisatie wordt zo in stelling gebracht, dat voor elke klant een zo summier maar effectief mogelijk traject kan worden samengesteld. In 2012 wordt het werken met klantprofielen verder verfijnd, zodat de inzet van het aanbod zo

³³ Een minnelijke schuldregeling kan bestaan uit een schuldbemiddeling of het verstrekken van een saneringskrediet, waarbij met de schuldeisers wordt afgesproken dat een percentage van de totale schulden wordt afbetaald. De schuldeisers schelden het restant kwijt. Bij een schuldbemiddeling krijgen de schuldeisers gedurende drie jaar elk jaar een doorbetaling van de in dat jaar gereserveerde aflossingscapaciteit. Dit is een arbeidsintensief traject met jaarlijks een heronderzoek waarbij alle financiële activiteiten van de klant worden onderzocht en aan de schuldeisers moeten worden gerapporteerd. Bij een saneringskrediet betaald de gemeente het bedrag dat in drie jaar afbetaald zou kunnen worden in één keer aan de schuldeisers. De klant heeft nu één vordering bij de gemeente en betaalt deze maandelijks af

³⁴ Hoofdstuk 6 geeft een financieel meerjarenbeeld en bijlage A biedt een detailoverzicht met de financiële gevolgen van de wijzigingen

passend en effectief mogelijk is. Daarnaast worden de mogelijkheden om te werken met een schuldenladder verkend.

Wat merken Utrechters hiervan? De doorlooptijden worden verminderd waardoor eerder duidelijk is welk aanbod er vanuit de gemeente gedaan kan worden. Met een duidelijk plan van aanpak weten klanten waar ze aan toe zijn en wat er van hen wordt verwacht. Door met behulp van de klantprofielen de juiste producten in te zetten, zal uiteindelijk de slagingskans van een traject worden vergroot.

Aansluiting Plan van aanpak Maatschappelijke Opvang

Het aanbod van inkomensbeheer en schuldhelpverlening voor de doelgroep uit het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang, de zogenaamde OGGZ doelgroep, wordt nu uitgevoerd door Stadsgeldbeheer. Een deel van de trajecten wordt gefinancierd door Werk en Inkomen (waaronder financiering vanuit het participatiebudget), en een deel wordt gefinancierd door de GG&GD en vanuit middelen uit het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang. Er is sprake van een aantal ontwikkelingen:

- met ingang van 2012 worden de middelen vanuit het plan van aanpak Maatschappelijke Opvang geïntensiveerd³⁵ met als doel een snelle inzet van financiële hulpverlening. Met de extra middelen kan financiële hulpverlening worden geboden aan cliënten die van een opvangsituatie naar (begeleid) wonen gaan en een bijdrage worden geleverd aan de wachtlijsten. Dit draagt bij aan preventie en herstel.
- met ingang van 2012 biedt Stadsgeldbeheer een gedifferentieerd aanbod van producten. Naast intensieve trajecten worden vanaf 2012 verschillende producten ingekocht, afgestemd op de vraag en ondersteuning op maat. Niet alleen kunnen daardoor meer trajecten worden uitgevoerd, ook is het aanbod meer gericht op uitstroom waardoor ruimte ontstaat voor extra instroom.
- ruimte voor extra instroom ontstaat ook als gevolg van de pilot 'budget de baas' die in 2011 is gestart, een samenwerking tussen de gemeente en Agis. Met de pilot wordt een deel van de trajecten aan cliënten met een zware AWBZ indicatie, gefinancierd middels de ABWZ. De pilot loopt tot en met 2013.
- een deel van de financiering van de inkoop van trajecten bij Stadsgeldbeheer is afkomstig uit het participatiebudget. Dit budget staat onder druk. In 2012 zal in samenwerking met de contractpartner worden onderzocht hoe met ingang van 2013 de uitname uit het participatiebudget ten behoeve van de inkoop bij Stadsgeldbeheer structureel kan worden verminderd, waarbij de afname van het aantal trajecten zoveel mogelijk wordt beperkt.
- in het kader van de uitvoering van het gemeentelijke aanbestedingsbeleid wordt in 2012 bekeken, in samenhang met het dossier sociaal kwetsbaren, of de inkoop van schuldhelpverlening voor de OGGZ doelgroep in de toekomst openbaar moet worden aanbesteed of dat er een meerjarige overeenkomst kan worden afgesloten met de huidige uitvoerder.

Preventie en nazorg: inzet van (gemeentelijke) partners en vrijwilligers

In samenwerking met (gemeentelijke) partners zal worden ingezet op het voorkomen van schulden en het voorkomen van terugval. Utrecht werkt al samen met partners waaronder het Rode Kruis, het maatschappelijk werk en de woningbouwcorporaties. In Utrecht zijn in drie wijken financiële winkels waar Utrechters terecht kunnen voor budgetadvies. Op de pluspunten worden voedselbankbezoekers bijgestaan door sociaal juridische hulpverleners. Beide initiatieven zijn nu gefinancierd middels incidentele gelden, respectievelijk de incidentele Collegemiddelen schuldhelpverlening en tijdelijke rijksmiddelen (waaronder het amendement Spekman ter financiering van de financiële winkels tot en met 2012). Voor het inzetten van preventie activiteiten wordt vanaf 2013 opnieuw bekeken of

³⁵ In het Stedelijke Kompas (= koers Utrecht voor Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang, tweede fase) is afgesproken om de komende jaren meer te investeren in preventie en herstel en minder in opvang. Daartoe wordt 25% van het huidige budget Opvang omgebogen naar inzet op Preventie en Herstel

bestaande financiering van budgetcoaching en begeleiding door maatschappelijk werk gecontinueerd kan worden of er nieuwe initiatieven en samenwerkingspartners worden betrokken. Het gaat dan om het aansluiten bij initiatieven uit het bedrijfsleven in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen, preventie door ketenpartners en vrijwilligersprojecten. Vrijwilligers kunnen een waardevolle aanvulling zijn op het schuldhulpverleningstraject als het gaat om voorkomen van uitval of terugval. Maar vrijwilligers kunnen ook al eerder worden ingezet ter voorkoming van problematische schuldsituaties. Vanaf 2012 wordt het werken met vrijwilligers geïntensiveerd en wordt verkend of en waar samenwerking mogelijk is met andere organisaties, waaronder het Rode Kruis, Schuldhulpmaatje en de ANBO.

Hoofdstuk 6 Meerjarig financieel beeld

Deze 'meerjarennota armoede en schuldhulpverlening 2012–2015' heeft financiële consequenties. Het totaal overzicht van wijzigingen staat beschreven in paragraaf 6.1. Paragraaf 6.2 geeft inzicht in de meerjarenbegroting. Paragraaf 6.3 besluit met een overzicht van de gehanteerde indicatoren.

6.1. Totaaloverzicht van financiële wijzigingen

In voorgaande hoofdstukken zijn het financieel kader, de wijzigingen in de budgetten en de beleidswijzigingen aan de orde gekomen. Daarnaast zijn er nog autonome aanpassingen. Een detailoverzicht van deze mutaties en de toelichting daarop zijn opgenomen in bijlage A.

Onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van alle wijzigingen.

wijzigingen in budget en besteding in 2012 en 2013 ev					
Wijzigingen in budget			Wijzigingen in besteding		
	2012	2013 ev		2012	2013 ev
Rijkskorting verlaging inkomensgrens naar110%	-840	-840	Collectieve ziektekostenverz. inkomensgrens U-pas volw. 110%	-180	-970
Rijksbudget ter compensatie van inkomenseffecten door stapeling	1.724	1.724	Uitvoering Motie Sterk en toename aanvragen bijzondere bijstand	1.052	1.724
Centralisatie budget portikosten U-pas	-45	-45	Beleidsaanpassingen	-89	-46
Taakstelling acquisitie	-100	-100	Autonome wijzigingen	-255	-280
Rijkskorting schuldhulpverlening	-419	-419	SHV inzet loon/prijscompensatie en maatregelen uit proces 'herontwerp SHV	-208	-208
Afbouw bijdrage participatiebudget ³⁶		-850	Tekort	0	-750
Totaal	320	-530	Totaal	320	-530

³⁶ De afbouw van de bijdrage uit het participatiebudget verwerken we financieel niet. De inzet is er maximaal op gericht om dit tekort op te lossen, mede door het toepassen van de leanmethodiek voor werkprocessen (zie ook de toelichting in hoofdstuk 2.4).

6.2. Meerjarenbegroting

Armoederegelingen bedragen x € 1.000	Actuele begroting 2012 ³⁷	Voorstel begroting 2012	Voorstel begroting 2013
Basis op orde	7.467	8.177	8.314
Inkomensondersteuning vaste lasten	1.801	1.871	1.261
Woonlastenfonds en Woonkostentoeslag	536	536	536
Premiebijdrage aan Optimaalverzekering	1.200	1.280	670
Bijdrage individuele kosten gratis nachtopvang	65	55	55
Inkomensondersteuning bijzondere kosten	5.666	6.306	7.053
Individuele bijzondere bijstand	3.296	2.809	2.809
Langdurigheidstoeslag	2.142	2.142	2.192
Reserveringstoeslag	228	228	228
Subsidie Stichting Leergeld en Pluspunten		75	100
Reservering middelen tbv Motie Sterk		1.052	1.724
Meedoen!	2.774	2.755	2.518
Participatieregeling	1.126	959	722
U-pas	1.126	959	722
Participatieregeling voor kinderen	655	582	582
SchoolExtra	400	327	327
Jeugdsportfonds	10	10	10
Compu4school	220	220	220
Weekje weg	25	25	25
Schuldhelpverlening	993	1.214	1.214
Contract SGB	1.024	1.024	1.024
Contracten ketenpartners	232	224	224
Preventie en nazorg (vrijwilligers)	22	30	30
Schuldhelpverlening starters	10	21	21
Noodfonds	15	15	15
Bijdragen regiogemeenten en Budgetbeheer	-175	0	0
Sociale kredietverlening	-135	-100	-100
Overige kosten	442	196	196
Medische adviezen voor aanvragen bijzondere bijstand	45	45	45
Kosten Klientenraad	91	91	91
Kosten onderzoek	30	30	30
Loon- en prijscompensatie 2011	216		
Overig	60	30	30
Totaal	10.683	11.128	11.028

³⁷ De kolom actuele begroting 2012 komt overeen met de actuele begroting 2011, waarbij nog geen rekening is gehouden met de wijzigingen in budgetten zoals toegelicht in hoofdstuk 2.4. Deze wijzigingen in budgetten zijn wel opgenomen in het voorstel begroting 2012. Bijlage A geeft een detailoverzicht van mutaties met een toelichting.

6.3. Indicatoren

Prestatie-Indicatoren	Bron	Realisatie 2011	Doelstelling 2012	Doelstelling 2013-2015
Aantal toegekende aanvragen bijzondere bijstand	W&I	2.127	2.160	2.160
Aantal U-pashouders	W&I	37.604	24.000	24.000
Aantal toekenningen langdurigheidstoeslag en reserveringstoeslag*	W&I	6.657	6.430	6.430
Aantal trajecten schuldhulpverlening Werk en Inkomen (minnelijk en wettelijk)	W&I	1.280	1.356	1.356
Aantal huishoudens in budgetbeheer	W&I	757	760	760
Aantal gemeentelijke trajecten stadsgeldbeheer***	SGB	770	826****	800****
wachttijd – W&I – Stadsgeldbeheer	W&I SGB	geen 36 weken	geen < 24 weken	geen < 16 weken

* het aantal toekenningen was in 2011 incidenteel hoger doordat er toekenningen met terugwerkende kracht hebben plaats gevonden

** de aanvragen voor budgetbeheer zijn ook in deze optelling meegenomen

*** exclusief inzet incidentele collegemiddelen: in 2011 67 trajecten en in 2012 123 trajecten

**** inclusief 85 trajecten gefinancierd uit ombuiging middelen plan van aanpak Maatschappelijke opvang

Bijlage A: Financiële bijlage

In deze bijlage is een detailoverzicht opgenomen met de financiële gevolgen van de wijzigingen die in deze nota opgenomen. De mutaties vormen de onderbouwing van de samenvatting in hoofdstuk 6.1. (totaaloverzicht financiële wijzigingen) en sluiten aan bij de in de nota voorgestelde inhoudelijke beleidswijzigingen met uitzondering van het blok autonome wijzigingen. De autonome wijzigingen zullen hieronder apart toegelicht worden.

<i>Wijzigingen met betrekking tot verlaging normering inkomensgrens op 110%</i>	<i>2012</i>	<i>2013 ev</i>
Collectieve verzekering	0	-610
Lagere kosten U-pas	-180	-360
<i>Totaal</i>	<i>-180</i>	<i>-970</i>

<i>Overige beleidswijzigingen armoede</i>	<i>2012</i>	<i>2013 ev</i>
Verlaging vergoeding voor woninginrichting en babyuitzet	-100	-100
Subsidie stichting Leergeld en pluspunten	75	100
Toevoegen norm langdurigheidstoeslag		50
Afschaffen incidenteel aanbod U-pas	-64	-96
<i>Totaal</i>	<i>-89</i>	<i>-46</i>

<i>Rijkskorting schuldhelpverlening</i>	<i>2012</i>	<i>2013 ev</i>
Inzet van gemeentelijke partners en vrijwilligers	8	8
Inzet loon- en prijscompensatie (zie pag. 11)	-216	-216
<i>Totaal</i>	<i>-208</i>	<i>-208</i>

<i>Autonome wijzigingen</i>	<i>2012</i>	<i>2013 ev</i>
Collectieve verzekering	80	80
Bijdrage individuele nachtopvang	-10	-10
Bijzondere bijstand	-387	-387
U-pas	4	21
Contracten ketenpartners	-8	-8
Schuldhelpverlening starters	11	11
Bijdragen regiogemeenten en Budgetbeheer	50	50
Sociale kredietverlening	35	35
Kosten onderzoek en overige kosten	-30	-30
<i>Totaal</i>	<i>-255</i>	<i>-280</i>

Toelichting bij autonome wijzigingen

In dit blok zijn de wijzigingsvoorstellen opgenomen die voortvloeien uit nieuw inzicht, onder andere gebaseerd op de jaarrekening 2011. Het gaat om afwijkingen ten opzichte van de actuele begroting 2011, waarvan we verwachten dat ze een structureel karakter hebben.

Er zijn verschillende oorzaken voor deze afwijkingen aan te wijzen, die met name samenhangen met het gebruik van de regeling. Bij de U-pas en schuldhelpverlening verwachten we minder bijdragen vanuit de regio door een teruglopend aantal U-passen en door de afbouw van de dienstverlening aan

de regio. De grootste afwijking zit bij de bijzondere bijstand. Dit voordeel is in de jaarrekening 2011 niet als zodanig te herkennen, doordat er in 2011 ook een incidenteel nadeel is op de kosten van langdurigheidstoeslag in verband met aanvragen die met terugwerkende kracht zijn toegekend.

Aansluiting begroting en financieel kader

In de meerjarenbegroting wordt een voorstel gedaan voor de verdeling van de begroting 2012 over de verschillende regelingen. De aansluiting tussen het totaal beschikbare kader zoals toegelicht in hoofdstuk 2.4 en de gepresenteerde begroting wordt toegelicht in onderstaande tabel:

Aansluiting mutaties	2012	2013
Aangepaste budget (zie pag. 37)	11.128	11.028
Huidige budget (zie pag. 37 en pag.10)	10.683	10.683
	445	345
overhevelen naar apparaat*	-125	-125
Nog te besteden		100
Inzet ten behoeve van participatiebudget		-850
Totaal mutatie (zie pag. 36)	320	-530

** Overheveling opbrengsten budgetbeheer en regio naar apparaat*

Op het programma Armoede worden de inkomsten verantwoord die samenhangen met budgetbeheer en de bijdragen van de regio in verband met het uitvoeren van schuldhulpverlening. Het gaat hier nadrukkelijk om apparaatkosten en geen programmakosten. Daarom wordt een administratieve wijziging voorgesteld en daarmee de bijdragen die bedoeld zijn ter financiering van de apparaatskosten, over te hevelen naar de apparaatskosten (programma Algemene Ondersteuning). In de begroting is nu nog een bedrag opgenomen van 0,175 mln euro. Doordat we de dienstverlening aan de regiogemeenten hebben afgebouwd is de prognose dat we 0,125 mln. opbrengsten zullen realiseren. Deze opbrengst wordt overgeheveld naar de apparaatskosten van Werk en Inkomen.

Bijlage B: Terugblik 'meedoen €extra 2007–2010'

In 2007 is 'Meedoen €extra! in Utrecht' verschenen, het meerjarenbeleidsplan armoede 2007–2010. De afgelopen vier jaar is de nadruk gelegd op het versterken van het aanbod van de U-pas, het verbeteren van de schuldhulpverlening en het bevorderen van het gebruik van de voorzieningen. Een greep uit de belangrijkste beleidsaanpassingen en activiteiten van de afgelopen 4 jaar:

- de U-pasgrens is opgehoogd van 110% naar 125% van het sociaal minimum
- gratis sporten voor kinderen: U-passers tot zeventien jaar kunnen gratis sporten
- de U-pas is (onder voorwaarden) toegankelijk gemaakt voor de kinderen van mensen in een traject schuldhulpverlening
- de U-pas reductie op de eettafels voor 55-plussers is verhoogd naar €2,00 per maaltijd
- deelnemers aan de compu4school regeling ontvangen een eenmalige vergoeding van €100,00 ter compensatie voor de kosten van de internetaansluiting. Daarnaast geldt de voorwaarde dat de deelnemer aan de regeling een computercursus volgt.
- het bereik van regelingen is verhoogd. Mede door de website 'bereken uw recht', de inzet van het V-team, het boekje €extra voor U en het radioprogramma 'Utrecht sociaal', is het bereik van de U-pas, reserveringstoeslag en langdurigheidstoeslag hoger dan 95%, het bereik van de collectieve ziektekostenregeling loopt met 57% nog achter.
- in 2009 is de regeling chronisch zieken geëvalueerd en is besloten de regeling stop te zetten
- de schuldhulpverlening is verder geprofessionaliseerd: capaciteit voor trajecten is uitgebreid, werk en inkomen kent een dagelijks open spreekuur, de wachtlijsten voor de reguliere schuldhulpverlening zijn weggewerkt. Bij stadsgeldbeheer zijn extra trajecten ingekocht om de wachtlijsten te verminderen. De gemeente investeert in budgetadvies op de pluspunten. Met de pilot 'financiële winkels' (uitwerking amendement Spekman) krijgen bewoners in de wijken LeidscheRijn, Vleutende Meern en Overvecht op een laagdrempelige wijze budgetadvies
- de samenwerking met Utrechtse organisaties is geïntensiveerd, gemeente participeert in de stuurgroep van de Utrechtse armoedecoalitie
- Utrecht is in 2010 een van de trekkers van de landelijke stedenestafette in het kader van het Europese jaar van de armoede. Doel is het versterken van lokale samenwerking, uitwisselen van goede voorbeelden en (politiek) aandacht vragen voor de thema's armoedebestrijding en tegengaan sociale uitsluiting